

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА

Орг. јед.	Број	Прилог	Вреднос.
01	011-2809/24		

Посланичка група Покрет слободних грађана (ПСГ) – Странка демократске акције
Санцака (СДА Санцака) – Партија за демократско деловање (ПДД)

25. новембар 2024. године

Београд

ПРЕДСЕДНИКУ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

На основу члана 107. став 1. Устава Републике Србије, члана 40. став 1. тачка 1.
Закона о народној скупштини и члана 150 став 1. Пословника Народне скупштине,
подносимо ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ПРАВА И СЛОБОДА НАЦИОНАЛНИХ
МАЋИНА

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ

Ахмедин Шкријељ

Минела Календер

Шаип Камбери

ЗАКОН О ЗАШТИТИ ПРАВА И СЛОБОДА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА

И ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом се утврђују индивидуална и колективна права националних мањина и регулише начин остваривања индивидуалних и колективних права која су Уставом Републике Србије и међународним уговорима зајемчена припадницима националних мањина.

Овим законом уређује се и забрана дискриминације, заштита националних мањина у остваривању права и слобода, одређење националне мањине, самоуправа националних мањина и њено финансирање, Савет за националне мањине, надзор над применом закона, казнене одредбе и друга питања од значаја за унапређење положаја и постизање пуне и ефективне равноправности припадника националних мањина и грађана који припадају већинском народу.

Овим законом, пуна и ефективна равноправност припадника националних мањина, очување и унапређење њиховог идентитета и посебности, унапређење положаја и права припадника националних мањина, те очување њиховог људског достојанства и остварење пуне слободе у праведном, отвореном и демократском друштву, утврђују се као јавни интерес Републике Србије.

Тумачење одредаба и однос према другим законима

Члан 2.

Одредбе овог закона, као и одредбе других закона тумаче се и примењују у корист унапређења положаја припадника националних мањина и у корист унапређења индивидуалних и колективних права припадника националних мањина.

Ако је овим законом уређено питање које је другим законима на другачији начин регулисано, примењују се одредбе овог закона.

Заштита стечених права

Члан 3.

Овим законом се не мењају нити укидају права припадника националних мањина стечена према прописима који су се примењивали до ступања на снагу овог закона, као ни права стечена на основу међународних уговора којима је Република Србија приступила.

ИИ ПОЈАМ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ

Одређење националне мањине

Члан 4.

Националном мањином у смислу овог закона сматра се свака група држављана Републике Србије, која традиционално живи на територији Републике Србије, чији се припадници називају или одређују као народи, националне или етничке заједнице, националности и народности, а чине бројчану мањину у односу на већинско становништво и поседују обележја као што су језик, култура, национална или етничка припадност, порекло или вероисповест, по којима се разликује од већине становништва, и чији се припадници одликују бригом да заједно одражавају свој заједнички идентитет, укључујући културу, традицију, језик или религију.

ИИИ ЗАБРАНА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ЗАШТИТА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА

Члан 5.

Забрањује се сваки облик дискриминације, на националној, етничкој, расној, језичкој основи, према лицима која припадају националним мањинама.

Органи Републике, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе не могу да доносе правне акте, нити да предузимају мере које су супротне ставу 1. овог члана.

Члан 6.

Органи власти у Републици Србији ће донети одговарајуће прописе, појединачне правне акте и предузеће мере у циљу обезбеђења пуне и ефективне равноправности националних мањина и припадника националних мањина.

Неће се сматрати дискриминацијом мере за унапређење пуне и ефективне равноправности у запошљавању, односно погодности у случају престанка радног односа у јавном сектору на свим нивоима територијалне организације, ако такве мере важе до постизања одговарајуће заступљености припадника националних мањина.

Члан 7.

У складу са Уставом Републике Србије зајемченом слободом изражавања националне припадности, нико не сме претрпети штету због изражавања своје националне припадности или због уздржавања од таквог чињења.

Забрањена је свака регистрација припадника националних мањина која их противно њиховој вољи обавезује да се изјасне о својој националној припадности.

Припадници националних мањина који то желе имају право да се упишу у службене евиденције и збирке личних података ако је предвиђено да такав упис буде од значаја за остваривање њихових права.

Члан 8.

Забрањена је свака радња или мера којом се припадници националних мањина обавезују или подстичу на одрицање од својих језичких, културних, националних и верских посебности.

Члан 9.

Забрањено је предузимање мера или радњи од стране државних органа, органа аутономне покрајине или локалне самоуправе, и других носиоца јавних овлашћења, које имају за циљ мењање националног састава становништва или отежавају и онемогућавају остваривање права припадника националних мањина.

Члан 10.

Покрајинским прописима могу се установити додатна права припадника националних мањина, у складу са Уставом.

Члан 11.

Република Србија ће посебним законом уредити поступак испитивања и утврђивања одговорности за кршења људских права, отмица, убистава, присилног расељавања, тортуре и других облика насилног, незаконитог, нечовечног и нехуманог поступања и кажњавања, које је спроведено или примењено према припадницима националних мањина.

Члан 12.

Подручја у Републици Србији традиционално насељена припадницима националних мањина, односно локалне самоуправе које традиционално припадају таквим подручјима, у поступку дефинисања територијално - административне уређености Републике Србије, дефинисаће се као територијално – административне целине.

Члан 13.

Народна скупштина Републике Србије једном годишње разматраће извештај председника Владе Републике Србије о положају и степену остваривања индивидуалних и колективних права припадника националних мањина са предлогом мера за унапређење положаја припадника националних мањина у Републици Србији.

Скупштина Аутономне покрајине једном годишње разматраће извештај председника Владе Аутономне покрајине о положају и степену остваривања индивидуалних и колективних права припадника националних мањина са предлогом мера за унапређење положаја припадника националних мањина у аутономној покрајини.

Скупштина јединице локалне самоуправе једном годишње разматраће извештај градоначелника/председника општине у положају и степену остваривања индивидуалних и колективних права припадника националних мањина са предлогом мера за унапређење положаја припадника националних мањина који живе на територији локалне самоуправе.

Јединица локалне самоуправе у којој је у службеној употреби језик и писмо националне мањине, својим стаутом и пословником скупштине јединице локалне самоуправе, образоваће стално радно тело при скупштини јединице локалне самоуправе са задатком

да прати остваривање индивидуалних и колективних права и слобода припадника националних мањина на територији јединице локалне самоуправе.

ИВ САМОУПРАВА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА

Појам и дефиниција самоуправе националних мањина

Члан 14.

Самоуправа националних мањина је право грађана Републике Србије припадника националних мањина да непосредно или преко својих слободно изабраних представника, у националном савету националне мањине, учествују у одлучивању и одлучују о појединим питањима која су од значаја за остваривање колективних права националних мањина утврђених Уставом, законом и међународним уговорима.

Самоуправа националних мањина се остварује на територији Републике Србије, под условима и на начин прописан посебним законом.

Национални савет националне мањине

Члан 15.

Ради остварења права на самоуправу, припадници националних мањина у Републици Србији бирају своје националне савете.

Национални савет је представничко тело националне мањине са јавним овлашћењима, преко кога припадници националне мањине врше своје право на самоуправу и остварују своја колективна права.

Национални савет представља и заступа националну мањину у области културе, образовања, информисања, службене употребе језика и писма и заузима ставове, покреће иницијативе и предузима мере у вези са свим питањима која су непосредно повезана са положајем, идентитетом и правима националне мањине ради постизања пуне равноправности између припадника националне мањине и грађана који припадају већинском народу.

При вршењу поверених јавних овлашћења национални савет националне мањине има статус органа јавне власти.

Национални савет има статус правног лица.

Национална мањина може имати само један национални савет.

Национални савет ће се формирати на принципима добровољности, изборности и пропорционалности.

Овлашћења, избор, састав, унутрашња организација, начин рада, и друга питања од значаја за рад националног савета уредиће се посебним законом.

Финансирање самоуправе националних мањина и Републички фонд за националне мањине

Члан 16.

Средства за финансирање редовне делатности националних савета обезбеђују се у буџету Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе.

Средства за финансирање редовне делатности националних савета националних мањина, предвиђена буџетом Републике Србије, не могу бити мања од 0,05 процената пореских прихода буџета Републике Србије.

Средства за финансирање редовне делатности националних савета националних мањина, предвиђена буџетом аутономне покрајине, не могу бити мања од 0,5 процената пореских прихода буџета аутономне покрајине.

Средства за финансирање редовне делатности националних савета националних мањина, предвиђена буџетом јединице локалне самоуправе, не могу бити мања од 0.5 процената пореских прихода буџета јединице локалне самоуправе.

Републички фонд за националне мањине

Члан 17.

Република Србија ће основати Републички фонд за националне мањине, као посебно правно лице, ради финансирања и суфинансирања пројеката националних мањина у областима образовања, културе, информисања, службене употребе језика и писма, као и у другим областима од значаја за унапређење положаја националних мањина, очувања традиције, идентитета и посебности националних мањина.

Члан 18.

Законом о буџету Републике Србије обезбедиће се средства на нивоу од 0,05% пореских прихода буџета Републике Србије за финансирање делатности Републичког фонда за националне мањине.

В ПРАВА И СЛОБОДЕ НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА

Очување идентитета, традиције и посебности

Члан 19.

Изражавање, чување, неговање, развијање, преношење и јавно испољавање националне и етничке, културне, верске и језичке посебности као дела традиције грађана, националних мањина и њихових припадника је њихово неотуђиво индивидуално и колективно право.

Предшколско, основно, средње и високо образовање и васпитање

Члан 20.

Припадници националних мањина имају право на васпитање и образовање на свом језику односно говору у установама предшколског васпитања и образовања, основног и средњег образовања и васпитања и високог образовања.

Образовање на језику и писму националне мањине, односно говору има за циљ да осигура развијање личног и националног идентитета, поштовање и неговање матерњег језика или говора, традиције и културе и развијање интеркултуралности.

Република Србија је дужна да се о образовно васпитном процесу на српском језику и језику националне мањине, на свим нивоима, стара на једнак начин.

Министарство надлежно за послове образовања дужно је створити услове за организовање образовања на језику националне мањине и изучавање језика односно говора националне мањине са елементима националне историје и културе за припаднике националне мањине.

Упис деце и ученика, без обзира на националну припадност, у установу предшколског васпитања и образовања, основног и средњег образовања и васпитања, укључујући и одређивање језика на ком се изводи образовно - васпитни рад, врши се на исти начин, под истим условима у истој процедури и поступку.

Образовање на језику националне мањине не искључује обавезно учење српског језика.

Предмети од посебног значаја за националне мањине

Члан 21.

План и програм наставе и учења за потребе образовања из члана 20. у делу који се односи на национални садржај, у значајној мери, не већој од 50 %, садржаће теме које се односе на историју, уметност, културу и традицију националне мањине, а које ће, у истом обиму, заменити садржаје и теме предвиђене планом и програмом наставе и учења за наставу која се изводи на српском језику.

План и програм наставе и учења за предмета који изражавају посебност националне мањине, из става 1. овог члана, предлаже Национални савет националне мањине.

Приликом предлагања плана и програма наставе и учења за предмете од посебног значаја за националну мањину, национални савет националне мањине предложиће истовремено и садржаје, из плана и програма наставне и учења која се изводи на српском језику, који ће бити замењени садржајима из става 1. овог члана.

Програми наставе и учења

Члан 22.

Опште основе предшколског програма, планови и програми наставе и учења основног и средњег образовања и васпитања и основе васпитног програма, за садржаје који изражавају посебност националне мањине, а нарочито из области историје, културе, музичког васпитања и ликовне уметности, доноси министар надлежан за послове образовање на предлог Националног савета националне мањине уз мишљење Националног просветног савета.

Органи, тела и организације Републике Србије надлежни за учешће у поступку доношења планова и програма, из става 1. овог члана, за наставу на језику националне мањине уважиће посебности националне мањине те ће обезбедити да у плановима и програмима наставе и учења те посебности буду садржане.

Искључује се право и могућност органа, тела и организација Републике Србије, надлежних за учешће у поступку доношења и доношење планова и програма из става 1. овог члана, за предмете од посебног значаја за националну мањину, да предложене садржаје у плановима и програмима наставе и учења за предмете од посебног значаја за

националну мањину не одобре због термиолошког одређивања појмова, догађаја и личности или да предложене садржаје на било који начин мењају задирући у термиолошко одређивање појмова, догађаја и личности од значаја за националну мањину.

Настава на српском језику, са циљем поспешивања толеранције према националним мањинама, треба да садржи градиво које садржи сазнања о историји, култури и положају националних мањина, те друге садржаје који поспешују међусобну толеранцију и суживот.

Високо образовање

Члан 23.

За потребе образовања на језику националних мањина, у оквиру високог образовања, министарство надлежно за послове образовања обезбедиће потребне услове и предузеће потребне мере за формирање студијских програма у установама високог образовања, у циљу образовања васпитача, учитеља, наставника и стручних сарадника за извођење наставе на језицима националних мањина, наставе за предмете од посебног значаја за националне мањине и савладавања стручних термина на језику националне мањине.

Припадницима националних мањина који су стекли високо образовање у иностранству, на свом матерњем језику, Република Србија признаће тако стечене високошколске исправе уз обавезу прописивања олакшица које ће се односити на трајање поступка признавања тих високошколских исправа.

Стручно усавршавање

Члан 24.

Република, Аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе и национални савет националне мањине дужни су омогућити стручно усавршавање и оспособљавање васпитача, учитеља, наставника и стручних сарадника за потребе наставе на језику националне мањине.

Програми стручног усавршавања и оспособљавању за потребе наставе на језику националне мањине могу се организовати или похађати у иностранству, односно

програми стручног усавршавања и оспособљавања из иностранства могу се организовати и у Републици Србији, уз одобрење министарства надлежног за послове образовања а на предлог националног савета националне мањине.

Оснивање установа образовања

Члан 25.

Припадници националних мањина имају право да оснују и одржавају образовне установе, основног, средњег и високог образовања где ће се образовање организовати на језицима националних мањина, у складу са посебним законом.

Установа образовања чији је оснивач национални савет националне мањине има статус јавне установе.

У финансирању установа образовања, из става 1. и 2. овог члана, могу учествовати и домаће и стране организације, фондације и приватна лица, у складу са законом.

У случају финансијске и друге донације из претходног става, држава ће обезбедити пореске олакшице.

Избор и употреба личног имена

Члан 26.

Припадници националних мањина имају право на слободан избор и коришћење личног имена и имена своје деце, као и на уписивање ових личних имена у све јавне исправе, службене евиденције и збирке података о личности у изворном облику, према језику и правопису припадника националне мањине.

Право из става 1. овог члана не искључује паралелан упис имена и по српском правопису и писму.

Употребу матерњег језика

Члан 27.

Припадници националних мањина могу слободно употребљавати свој језик и писмо, приватно и јавно.

Службена употреба језика и писма

Члан 28.

Језик и писмо националне мањине може бити у равноправној службеној употреби на територији јединице локалне самоуправе под условима и на начин одређен овим законом.

Јединица локалне самоуправе ће обавезно увести у равноправну службену употребу језик и писмо националне мањине уколико проценат припадника те националне мањине у укупном броју становника на њеној територији достиже 10% према резултатима последњег пописа становништва.

У јединицама локалне самоуправе где проценат припадника националне мањине не достиже 10 % према последњем попису становништва, а где је у тренутку доношења овог закона језик националне мањине у службеној употреби, исти ће остати у службеној употреби.

Јединица локалне самоуправе може увести у равноправно службену употребу језик и писмо националне мањине и у случају када проценат припадника те националне мањине у укупном броју становника на њеној територији не достиже 10% према резултатима последњег пописа становништва.

Статутом јединице локалне самоуправе може се утврдити службена употреба језика и писма припадника националне мањине за поједине месне заједнице или насеља у којима припадници националне мањине живе у већем броју, на предлог националног савета националне мањине.

Службена употреба језика националних мањина из става 1. овог члана подразумева нарочито: коришћење језика националних мањина у управном и судском поступку и вођење управног и судског поступка на језику националне мањине, употребу језика националне мањине у комуникацији органа са јавним овлашћењима са грађанима, издавање јавних исправа, укључујући личне карте и пасоше, и вођење службених евиденција и збирки личних података на језицима националних мањина и прихватање тих исправа на тим језицима као пуноважних, употреба језика на гласачким листићима и бирачком материјалу, употреба језика у раду представничких тела, у области привреде и услуга, објављивање јавних позива, обавештења и упозорења за

јавност, као и друга питања која су од значаја за остваривање права припадника националне мањине.

На територијама из ст. 2, 3 и 4. овог члана, имена органа која врше јавна овлашћења, називи јединица локалне самоуправе, насељених места, тргова и улица и други топоними, као и саобраћајни знаци исписују се и на језику дотичне националне мањине, према њеној традицији и правопису.

Национални савет националне мањине може предложити промену назива улица, тргова, градских четврти, заселака, других делова насељених места и установа у јединици локалне самоуправе у којој је у службеној употреби језик и писмо националне мањине.

Републички закони и прописи се објављују и на језицима националних мањина, у складу са посебним прописом.

Припадници националних мањина чији број у укупном становништву Републике Србије достиже најмање 2% према последњем попису становништва могу се обратити републичким органима на свом језику и имају право да добију одговор на том језику.

Припадници националних мањина чији број у укупном становништву Републике Србије не достиже 2% према последњем попису становништва могу се обратити републичким органима на свом језику и имају право да добију одговор на том језику преко јединице локалне самоуправе у којој је језик те националне мањине у службеној употреби, при чему јединица локалне самоуправе обезбјеђује превођење и сноси трошкове превођења дописа упућеног републичком органу и одговора тог органа.

Народни посланик који припада националној мањини чији број у укупном становништву Републике Србије достиже најмање 2% према последњем попису становништва има право да се обраћа Народној скупштини на свом језику.

Народна скупштина обезбедиће услове за остваривање права из става 12. овог члана и својим актом ближе ће уредити начин остваривања овог права.

Члан 28а.

Првостепени и другостепени управни, кривични, парнични или други поступак у коме се решава о правима и дужностима грађана, води се на језику националне мањине уколико је језик националне мањине у службеној употреби на територији за коју је надлежан орган који води поступак и на захтев странке у поступку.

Члан 29.

На подручју јединице локалне самоуправе где је језик и писмо припадника националне мањине у службеној употреби, евиденције прописане од стране надлежних органа воде се и на језику и писму припадника националне мањине.

Сведочанство о стеченом образовању, када се настава изводи на језику припадника националне мањине, друге јавне исправе, као и друге исправе које су од интереса за остваривање законом и другим прописима утврђених права грађана, а које се издају на основу евиденција из става 1. овог члана, на захтев припадника националне мањине, издају се и на језику припадника националне мањине.

Обрасци јавних исправа, укључујући личне карте и пасоше као и обрасци евиденција за потребе јединица локалне самоуправе штампају се двојезично, на српском и језику припадника националне мањине.

Запослени у органу који издаје јавну исправу дужан је да укаже припаднику националне мањине на његово право да тражи да му се јавна исправа, укључујући личну карту и пасош, изда двојезично, на српском и језику припадника националне мањине, на двојезично одштампаном обрасцу.

Култура

Члан 30.

Изражавање, чување, неговање, развијање, преношење и јавно испољавање националне и етничке, културне, верске и језичке посебности као дела традиције грађана, националних мањина и њихових припадника је њихово неотуђиво индивидуално и колективно право.

Члан 31.

Република Србија обезбеђује, спровођење културне политике као скупа циљева и мера подстицања културног развоја који се заснива на истраживању, очувању и коришћењу добара од посебног значаја за културу и историју националне мањине.

Члан 32.

Република, аутономна покрајина и локална самоуправа, обезбедиће развијање културне делатности националне мањине нарочито у областима:

- 1) књижевности (стваралаштво, преводилаштво);
- 2) музике (стваралаштво, продукција, интерпретација);

- 3) ликовне, примењене, визуелне уметности, дизајна и архитектуре;
- 4) позоришне уметности (стваралаштво, продукција и интерпретација);
- 5) уметничке игре – класичан балет, народна игра, савремена игра (стваралаштво, продукција и интерпретација);
- 6) филмске уметности и осталог аудио-визуелног стваралаштва;
- 7) дигиталног стваралаштва и мултимедија;
- 8) делатност заштите у области непокретних културних добара;
- 9) делатност заштите у области покретних културних добара;
- 10) делатност заштите у области нематеријалног културног наслеђа;
- 11) откривања, прикупљања, истраживања, документовања, проучавања, вредновања, очувања, представљања, интерпретација, коришћења и управљања културним наслеђем;
- 12) библиотечко-информационе делатности;
- 13) научноистраживачке и едукативне делатности у култури;
- 14) менаџмент у култури;

Уметничком делатношћу, у смислу овог закона, сматрају се послови у областима из става 1. тач. 1)-8) овог члана.

Члан 33.

Циљеви културног развоја и приоритетна подручја културног развоја националних мањина утврђују се Стратегијом развоја културе Републике Србије и Стратегијом развоја културе националне мањине.

Стратегије из става 1. овог члана које доносе Влада и национални савет националне мањине обавезујуће су за установе културе.

Члан 34.

У циљу очувања и развоја националне и етничке посебности, припадници националних мањина имају право да оснивају посебне културне, уметничке и научне установе, друштва и удружења у свим областима културног и уметничког живота.

Установе, друштва и удружења из претходног става самостални су у раду. Република, аутономна покрајина и локална самоуправа ће учествовати у финансирању тих друштава и удружења у складу са својим могућностима.

За подстицање и подршку установа, друштава и удружења из става 1. овог члана могу се оснивати посебне фондације.

Установа културе чији је оснивач национални савет националне мањине има статус јавне установе.

Члан 35.

Музеји, архиви и институције за заштиту споменика културе чији је оснивач Република, аутономна покрајина или локална самоуправа, обезбедиће представљање и заштиту културно-историјског наслеђа националних мањина са своје територије, у складу са стратегијом развоја културе националне мањине.

Члан 36.

Установе културе чији је оснивач локална самоуправа својим програмима рада дужне су предвидети садржаје, мере, активности и манифестације којима се чува и промовише културни идентитет и традиција националних мањина, које у укупном броју становника на територији те локалне самоуправе достижу најмање 5% укупног становништва према резултатима последњег пописа становништва.

Члан 37.

Органи јавне власти својим актима, укључујући урбанистичка и друга планска акта, мерама и политикама штитиће на исти начин и под истим условима културна добра и културно наслеђе српског народа и националних мањина.

Информисање

Члан 38.

Припадници националних мањина имају право на потпуно, непристрасно истинито и правовремено, информисање на свом језику, укључујући право на изражавање, примање, слање и размену информација и идеја путем електронских и штампаних медија.

Члан 39.

Јавни сервис чији је оснивач Република Србија или аутономна покрајина ће у програмима радија и телевизије јавног сервиса обезбедити информативне, културне и образовне садржаје на језику националне мањине.

Својим програмским садржајима Јавни сервис ће јачати и промовисати културни идентитет и традицију националних мањина.

Јавни сервис чији је оснивач Република Србија или аутономна покрајина ће оформити редакцију за информисање на језицима националних мањина.

Јавни сервис је дужан прибавити сагласност националног савета националне мањине за програмске садржаје, предвиђене програмском шемом, које ће емитовати на језику националне мањине.

Члан 40.

Ради остваривања права на информисање на свом матерњем језику, припадници националних мањина могу оснивати и одржавати медије, у поступку и на начин одређен посебним законом којим се уређује област информисања.

Национални савет националне мањине може основати установе и привредна друштва ради остваривања права на јавно информисање на језику националне мањине.

Правно лице основано од стране националног савета националне мањине, путем којег припадници националне мањине остварују своје право на информисање на матерњем језику, односно које производи медијске садржаје на језику националне мањине, суфинансира се из буџета Републике, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе.

Члан 41.

Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе у којој припадници националних мањина чине најмање 10% од укупног броја становника, обезбеђују остваривање права на информисање на језицима националних мањина годишњим суфинансирањем пројеката у области јавног информисања, у складу са посебним законом којим се уређује област информисања.

Средстава из става 1. овог члана додељују се на основу посебног конкурса који се, једном годишње, расписује за информисање на језицима националних мањина.

Политичко организовање националних мањина и заступљеност у представничким телима на свим нивоима власти у Републици Србији

Члан 42.

Припадници националних мањина имају право на удруживање, политичко организовање и оснивање политичких странака.

Члан 43.

Политичка странка националне мањине је организација грађана припадника националних мањина слободно и добровољно удружених ради остваривања политичких циљева демократским обликовањем политичке воље грађана припадника националних мањина и учешћа на изборима.

Политичка странка националне мањине је политичка странка чије је деловање, посебно усмерено на представљање и заступање интереса националне мањине и заштиту и унапређење права припадника те националне мањине у складу са уставом, законом и међународним стандардима, уређено оснивачким актом, програмом и статутом политичке странке.

Деловање политичке странке националне мањине не може бити усмерено на насилно рушење уставног поретка и нарушавање територијалне целovitости Републике Србије, кршење зајемчених људских или мањинских права или изазивање и подстицање расне, националне или верске нетрпељивости.

Члан 44.

Политичку странку националне мањине може основати најмање 3.000 пунолетних и пословно способних држављана Републике Србије, припадника националне мањине, уписаних у посебан бирачки списак националне мањине, на начин прописан законом којим се уређује рад политичких странака.

Политичка странка националне мањине има право подносити изборну листу за избор народних посланика у Народној скупштини Републике Србије, посланика у скупштини Аутономне покрајине или одборника у скупштини јединице локалне самоуправе.

Политичкој странци националне мањине или коалицији странака коју искључиво чине политичке странке националних мањина, орган надлежан за спровођење избора за избор

народних посланика, под условима и на начин утврђен овим законом, утврђује положај изборне листе националне мањине.

Члан 44а.

Положај изборне листе националне мањине утврђиће се политичкој странци или коалицији политичких странака из става 1. и 2. овог члана, која:

1. као свој основни циљ има представљање и заступање интереса једне националне мањине, као и заштиту и побољшање права припадника те националне мањине, што се утврђује увидом у достављени програм и статут политичке странке националне мањине или програме и статуте политичких странака националних мањина које образују коалицију;
2. достави доказ да је, у складу са законом, регистрована као политичка странка националне мањине односно као политичке странке националних мањина у случају образовања коалиције две или више политичких странака националних мањина
3. достави доказ да су кандидати на изборној листи уписани у посебан бирачки списак националне мањине за чије представљање и заступање је регистрован подносилац изборне листе или националних мањина у случају коалиције политичких странака националних мањина односи
4. достави најмање 3.000 оверених изјава бирача да подржавају изборну листу;

Кандидати на изборној листи чији је подносилац политичка странка националне мањине или коалиција политичких странака националних мањина, а који бирачко право стичу најкасније на дан одржавања избора, уместо доказа којим потврђују упис у посебан бирачки списак, доставиће изјаву, оверену у складу са законом, којом потврђују припадност националној мањини за чије представљање и заступање је регистрован подносилац или су регистровани подносиоци изборне листе.

Члан 44 б.

Стицање статуса изборне листе националне мањине у поступку спровођења избора за избор посланика у скупштини Аутономне покрајине и одборника у скупштини јединице локалне самоуправе остварује се начин утврђен чланом 44а. овог закона и одредбама закона и другог општег акта којим се уређује избор посланика у скупштини Аутономне покрајине и избор одборника у скупштини јединице локалне самоуправе.

Члан 45.

Република Србија ће омогућити одговарајућу заступљеност политичких странака националних у Народној скупштини Републике Србије.

Одговарајућа заступљеност политичких странака националних мањина у Народној скупштини Републике Србије осигура ће се изборном народних посланика у више изборних јединица.

Подручја у Републици Србији традиционално насељена припадницима националних мањина, односно локалне самоуправе које традиционално припадају таквим подручјима, законом којим се уређује избор народних посланика у Народној скупштини Републике Србије, предвидеће се као посебне изборне јединице.

У изборним јединицама из става 3. овог члана бираће се најмање пет а највише двадесет народних посланика, што ће се ближе уредити законом којим се регулише избор народних посланика у Народној скупштини Републике Србије.

Заступљеност у оквиру судске власти

Члан 46.

У поступку предлагања и избора носилаца судијске и јавнотужилачке функције обезбеђује се заступљеност националних мањина сразмерна националној структури становништва подручја, према резултатима последњег пописа становништва, за које су судови и тужилаштва у којима се спроводи поступак избора основани и надлежни.

У поступцима из става 1. овог члана води се рачуна о познавању језика и писма националне мањине и стручне правне терминологије на језику и писму националне мањине који је у службеној употреби у суду, од стране кандидата.

Одредбе из става 1. и 2. овог члана имају се применити и на пријем судијских и тужилачких помоћника и приправника.

Заступљеност у државним органима, јавним службама, предузећима и установама, органима аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе

Члан 47.

Националне мањине имају право на заступљеност и запошљавање у државним органима, јавним службама, предузећима и установама, органима аутономне покрајине и јединице

локалне самоуправе, сразмерно својој заступљености у укупном проценту становништва према резултатима последњег пописа становништва на територији локалне самоуправе у којој су наведени органи, организације, службе, предузећа и установе установљени и за коју су основани и надлежни.

Приликом запошљавања из става 1. овог члана, водиће се рачуна о познавању језика и писма националне мањине.

Република Србија ће нарочито водити рачуна о сразмерној заступљености националних мањина у полицијским управама у општинама и градовима, који се, сходно закону, сматрају национално мешовитим срединама.

Национални симболи и празници националних мањина

Члан 48.

Припадници националних мањина имају право избора и употребе националних симбола и знамења и установљавања и обележавања својих празника.

На зградама државних и других органа, јавних служби, организација, установа и предузећа, који се налазе на територији јединице локалне самоуправе у којој је у службеној употреби језик и писмо националне мањине или припадници националне мањине чине најмање 10% од укупног броја становника према резултатима последњег пописа становништва, стално су истакнути и национални симболи и знамења те националне мањине.

Национални симболи и знамења припадника националне мањине из става 2. овог члана биће истакнути у службеним просторијама органа јединице локалне самоуправе, јавних служби, установа и предузећа чији је оснивач јединица локалне самоуправе, као и у службеним просторијама намењеним за склапање брака.

На зградама органа јединице локалне самоуправе, јавних служби, установа и предузећа чији је оснивач јединица локалне самоуправе у којој припадници националне мањине чине најмање 5% од укупног броја становника према резултатима последњег пописа становништва, национални симболи и знамења националне мањине биће истакнути у дане празника те националне мањине.

У дане празника националне мањине, који се празнују, не раде државни и други органи, јавне службе, организације, установе и предузећа који се налазе на територији јединице локалне самоуправе, у којој је у службеној употреби језик и писмо националне мањине или припадници те националне мањине чине најмање 10% од укупног броја становника према резултатима последњег пописа становништва.

Члан 49.

Националне мањине имају право да установе дане од посебног значаја за националну мањину.

Одлуку о проглашењу дана од посебног значаја за националну мањину доноси национални савет националне мањине и објављује се у службеном гласнику Републике Србије.

Дани од посебног значаја за националну мањину обележавају се радно, културним и другим манифестацијама.

Слобода вероисповести

Члан 50.

Припадницима националних мањина се, у складу са Уставом, јемчи право на слободу вероисповести.

Члан 51.

Слобода вероисповести обухвата: слободу да се има или нема, задржи или промени вероисповест или верско уверење, односно слободу веровања, слободу исповедања вере у Бога; слободу да се појединачно или у заједници са другима, јавно или приватно, испољава веровање или верско уверење обављањем верских обреда и у учествовањем у њима, верском поуком и наставом, неговањем и развијањем верске традиције, слободу да се развија и унапређује верска просвета и култура.

Све религије имају једнак статус и права у Републици Србији.

Ниједна религија не може бити ни на који начин привилегована у односу на друге.

Верски празници свих религија у Републици Србији обележаваће под истим условима и на исти начин.

Верске заједнице, уписане у регистар верских заједница који води надлежни државни орган, имају право оснивати установе предшколског, основног, средњег и високог образовања и васпитања.

Службеницима верских заједница није дозвољено чланство у политичким странкама, учествовање у изборним кампањама, чланство у органима извршне, судске и законодаване власти, као ни чланство у националном савету националне мањине.

Економски положај националних мањина

Члан 52.

Ради старања о економском положају припадника националних мањина односно економском развоју недовољно развијених подручја и региона традиционално настањених националним мањинама, као и одрживом и равномерном регионалном развоју и унапређењу економског положаја припадника националних мањина, Република Србија ће основати Фонд за одрживи развој недовољно развијених подручја, као посебно правно лице.

Фонд из става 1. овог члана, спроводиће Стратегију одрживог развоја недовољно развијених подручја коју ће усвојити Влада Републике Србије.

Право сарадње са сународницима у земљи и у иностранству

Члан 53.

Припадници националних мањина имају право да слободно заснивају и одржавају мирољубиве односе унутар Републике Србије и ван њених граница с лицима која законито бораве у другим државама, посебно са онима са којима имају заједнички етнички, културни, језички и верски идентитет или заједничко културно наслеђе.

Припадници националних мањина имају право да са својим сународницима у иностранству оснивају заједничке организације и установе у областима од значаја за очување традиције, идентитета и посебности националне мањине којој припадају, у складу са важећим домаћим и међународним прописима.

Национални савет националне мањине, може сарађивати са међународним и регионалним организацијама, са организацијама и установама у матичним државама,

као и са националним саветима или сличним телима својих сународника или других националних мањина у другим државама са којима може оснивати заједничка тела у областима од значаја за очување традиције, идентитета и посебности националне мањине коју представља.

Државни, регионални или локални органи власти из других држава, у којима законито бораве лица која са припадницима националних мањина у Републици Србији имају заједнички етнички, културни, језички и верски идентитет или заједничко културно наслеђе, могу финансисати или суфинансирати пројекте од значаја за припаднике националне мањине у Републици Србији.

ВИ САВЕТ ЗА НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ

Члан 54.

У циљу очувања, унапређења и заштите националних, етничких, верских, језичких и културних посебности припадника националних мањина и у циљу остваривања њихових права, Влада Републике Србије образује Савет за националне мањине, (у даљем тексту Савет) као стално радно тело Владе.

Члан 55.

Савет чине: председник Владе Републике Србије, министри надлежни за људска и мањинска права, образовање, културу, информисање, правду, унутрашње послове, послове државне управе и локалне самоуправе, омладину, спорт и председници националних савета националних мањина.

Председник Владе је председник Савета, сазива седнице Савета и њима председава.

Савет се по правилу састаје намање четири пута годишње а по потреби и чешће.

Влада одређује орган државне управе, односно службу Владе задужену да пружа стручну и административно-техничку подршку раду Савета.

Члан 56.

Савет:

- 1) прати и разматра стање остваривања права националних мањина и стање међунационалних односа у Републици Србији;

- 2) предлаже мере за унапређење пуне и делотворне равноправности припадника националних мањина и разматра и даје сагласност на мере које у те сврхе предложе други органи и тела;
- 3) прати остваривање сарадње националних мањина и националних савета националних мањина са државним органима, органима аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе;
- 4) разматра нацрте закона и других прописа од значаја за остваривање права националних мањина и о томе обавештава Владу;
- 5) разматра међународне споразуме који се односе на положај националних мањина и заштиту њихових права у поступку њиховог закључивања;
- 6) потврђује националне симболе, знамења и празнике националних мањина, на предлог националних савета националних мањина;
- 7) разматра услове за рад националних савета националних мањина и предлаже мере у тој области;
- 8) прати остваривање међународних обавеза Републике Србије у области остваривања права припадника националних мањина и о томе обавештава Владу;

Нацрти закона и других прописа од значаја на остваривање права националних мањина не могу бити донети без сагласности Савета, када разматра питања те природе Савет одлучује консензусом.

ВИИ НАДЗОР

Члан 57.

Надзор над применом овог закона вршиће министарство надлежно за послове људских и мањинских права.

ВИИИ КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Прекршајне санкције

Члан 58.

Ко поступи супротно члану 7. и члану 8. овог закона казниће се новчаном казном до 100.000 динара и затвором до тридесет дана.

Члан 59.

Ко поступи супротно члану 13. овог закона, односно не поднесе извештај из члана 13. овог закона казниће се новчаном казном од 100.000 динара.

У случају да јединица локалне самоуправе, из члана 13 овог закона, пропусти да, у року од шест месеци од ступања на снагу овог закона, образује радно тело из члана 13. овог закона, казниће се новчаном казном од 150.000 динара, а председник општине/градоначелник и председник скупштине јединице локалне самоуправе казниће се новчаном казном од 100.000 динара.

Члан 60.

Новчаном казном од 500.000 до 2.000.000,00 динара казниће се Република, Аутономна покрајина или локална самоуправа уколико у буџету не утврди средства за финансирање редовне делатности националних савета националних мањина у складу са чланом 16. овог закона.

Члан 61.

Новчаном казном од 250.000 динара казниће се министарство надлежно за послове образовања или установа образовања и васпитања уколико поступе супротно обавези из члана 20. став 4. 5. и 6. овог закона.

За поступање супротно члану 20. став 4. 5. и 6. овог закона, новчаном казном од 100.000 динара, казниће се и одговорно лице у министарству надлежном за послове образовања или директор установе образовања и васпитања.

Члан 62.

Службено лице које поступи супротно члану 26. овог закона, односно одбије да лично име или име детета припадника националне мањине упише у јавне исправе, службене евиденције и збирке података према језику и правопису припадника националне мањине, казниће се новчаном казном од 100.000 динара и затвором до 30 дана.

Члан 63.

Јединица локалне самоуправе која не уведе у равноправну службену употребу језик националне мањине, сходно члану 28. став 2. овог закона или поступи супротно члану 28. став 3. овог закона, казниће се новчаном казном од 500.000 динара.

Члан 64.

Новчаном казном од 50.000 до 500.000 динара казниће се, државни орган, орган аутономне покрајине и орган локалне самоуправе, јавна установа, односно организација која врши јавна овлашћења чије је седиште или седиште организационе јединице на територији локалне самоуправе у којој је у службеној употреби језик националне мањине:

1. ако је назив органа, установе, организације или организационе јединице и улице написан супротно одредбама члана 28. овог закона;
2. симболи и знамења националне мањине нису истакнути или су истакнути противно одредбама члана 48. овог закона;
3. који обавља рад у дане празника националне мањине супротно одредбама члана 48. овог закона.

За поступање из става 1. овог члана, новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара, казниће се и одговорно лице у државном органу, органу аутономне покрајине и органу локалне самоуправе, јавној установи, односно организацији која врши јавна овлашћења.

Члан 65.

Новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара казниће се, организација овлашћена за постављање саобраћајних знакова уколико су саобраћајни знакови и ознаке са називима насељених места исписани супротно одредбама члана 28. овог закона.

За поступање супротно члану 28. овог закона, казниће се и одговорно лице у правном лицу из става 1. овог члана новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара.

Члан 66.

Новчаном казном од 100.000,00 до 150.000 динара казниће се, службено и одговорно лице, у надлежном органу, јавној установи односно организацији која врши јавна овлашћења уколико, супротно члану 29. овог закона, на захтев странке не води поступак или не изда јавну исправу, личну карту или пасош на језику националне мањине који је у службеној употреби.

Члан 67.

Разрешите се дужности и казнити новчаном казном од 100.000 динара директор установе предшколског васпитања и образовања, директор установе, основног или средњег образовања и васпитања, за кога се утврди, од стране надлежног органа, Заштитника грађана или Повереника за заштиту равноправности, да је припаднику националне мањине онемогућио остваривање права на образовање на матерњем језику. Запослени или стручни сарадник у установи предшколског васпитања и образовања, основног и средњег образовања и васпитања, за кога се од стране надлежног органа, Заштитника грађана или Повереника за заштиту равноправности утврди да је припаднику националне мањине онемогућио остваривање права на образовање на матерњем језику казниће се новчаном казном од 100.000 динара.

Новчаном казном од 50.000,00 до 150.000,00 динара казниће се одговорно лице у образовној или васпитној установи:

1. ако се у установи воде службене евиденције супротно одредбама члана 29. овог закона;
2. ако установа издаје јавне исправе супротно одредбама члана 29. овог закона.

Члан 68.

Новчаном казном од 100.000,00 до 200.000,00 динара, казниће се одговорно лице у установи културе која усвоји план и програм рада супротно одредби члана 33. и члана 36. овог закона.

Члан 69.

Новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара казниће се одговорно лице у јавном сервису које емитује програм супротно одредбама члана 39. овог закона.

Новчаном казном од 100.000 динара, казниће се и одговорно лице у јавном сервису који, у складу са чланом 39. овог закона, не оформи редакцију за информисање на језицима националних мањина.

Члан 70.

Новчаном казном од 300.000 динара казниће се надлежни орган који не спроведе и не оконча јавни конкурс из члана 41. овог закона.

Новчаном казном од 100.000 динара казниће се и одговорно лице у надлежном органу који није спровео и окончао јавни конкурс из члана 41. овог закона.

Члан 71.

Уколико се понови дело за које је, овим законом, прописана казна, лице које га понови или одговорно лице у правном лицу, уколико се дело понови од стране органа јавне власти и другог правног лица чији је оснивач Република, Аутономна покрајина или локална самоуправа, казниће се истом новчаном казном и затвором од шездесет дана.

Кривичне санкције

Члан 72.

Ко предузме мере и радње, забрањене чланом 9. овог закона, казниће се затвором од шест месеци до три године.

ИХ ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШЕ ОДРЕДБЕ

Члан 73.

Закон, описан у члану 11. овог закона, донеће се у року од шест месеци од ступања на снагу овог закона.

Члан 74.

Републички фонд за националне мањине основаће се у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 75.

Јавни сервис чији је оснивач Република Србија или аутономна покрајина ће оформити редакције за информисање на језицима националних мањина у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 76.

Фонд за одрживи развој недовољно развијених подручја основаће се у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Стратегију одрживог развоја недовољно развијених подручја донеће се се у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона .

Члан 77.

Влада Републике Србије ће одлуку о образовању Савета за националне мањине донети у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 78.

Ступањем на снагу овог закона престају да важи Закона о заштити права и слобода националних мањина („Службени листи СРЈ“, бр. 11/2002, „Службени лист СЦГ“, бр. 1/2003 – Уставна повеља и „Службени гласник РС“, бр. 72/2009 - др. закон, 97/2013 - одлука УС и 47/2018).

Члан 79.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е:

И УСТАВНИ ОСНОВ:

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 99. став 1. тачка 7, члану 97. став 1. тачка 2, члану 14 став 2 и члановима 75 – 81. Устава Републике Србије.

Чланом 99. став 1. тачка 7. Устава Републике Србије прописано је да Народна скупштина доноси законе и друге опште акте из надлежности Републике Србије.

Чланом 97. став 1. тачка 2. Устава Републике Србије, између осталог, прописано је да Република Србија обезбеђује и уређује остваривање и заштиту слобода права грађана и санкције за повреду слобода и права грађана.

Чланом 14. став 2. Устава Републике Србије прописно је да држава јемчи посебну заштиту националним мањинама ради остваривања потпуне равноправности и очувања њиховог идентитета.

Чланом 75. Устава Републике Србије прописано је, између осталог, да се припадницима националних мањина поред права која су Уставом зајемчена осталим грађанима, јемче додатна индивидуална или колективна права.

Чланом 76. Устава Републике Србије прописано је да се посебни прописи и привремене мере могу увести у економском, социјалном, културном и политичком животу, ако су усмерени на уклањање изразито неповољних услова живота који их посебно погађају.

Устав Републике Србије чланом 77. утврђује равноправност припадника националних мањина у управљању јавним пословима и ступању на јавне функције као и обавезу да се приликом запошљавања у органима јавне власти на свим ниоцима осигура сразмерна заступљеност националних мањина.

Члан 78. Устава Републике Србије забрањује асимилацију националних мањина и предузимање мера које би проузроковале промену националне структуре становништва подручја где националне мањине традиционалне живе.

Чланом 79. Устава Републике Србије, између осталог, прописано је да припадници националних мањина имају право на изражавање, чување, неговање, развијање и јавно изражавање етничке, верске и културне посебности, те на употребу својих симбола на јавним местима.

Члан 80. Устава Републике Србије утврђује, између осталог, право припадника националних мањина на несметану сарадњу и одржавање веза са својим сународницима у иностранству.

Члан 81. Устава утврђује обавезу Републици Србији да предузима ефикасне мере за унапређење узајамног поштовања, разумевања и сарадње међу свим људима који живе на њеној територији, без обзира на њихов етнички, језички или верски идентитет.

ИИ РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА:

Разлози за доношење овог закона садржани су у потреби усклађивања Закона о заштити права и слобода националних мањина са стварним потребама унапређења положаја националних мањина у Републици Србији. Постизање суштинске равноправности између припадника већинског народа и припадника националних мањина условљено је, између осталог, доношењем и применом овог закона.

Постојећи Закон о заштити права и слобода националних мањина, иако има историјски значај јер је по први пут у правном систему наше земље предвидео низ прогресивних решења, као што су одређење појма националне мањине, успостављање самоуправе националних мањина прописивање афирмативних мера итд, изгубио је на својој актуелности и у суштинском смислу је лишен могућности да утиче на унапређење положаја националних мањина.

Када се говори о разлозима за доношење овог закона важно је напоменути чињеницу да је приликом доношења Закона о изменама и допунама Закона о заштити права и слобода националних мањина ("Службени гласник РС", број 47/2018) требало приступити доношењу новог текста закона. Формални односно правно-технички разлози и обавезе, као и суштинске потребе, налагали су да се изradi нов Закон о заштити права и слобода

националних мањина. Чланом 47. став 2. Јединствених методолошких правила за израду прописа („Службени гласник РС“, број 21/2010) прописано је да ако се више од половине чланова основног прописа мења, односно допуњује, треба донети нови пропис. Чланом 8. став 2. Закона о народној скупштини („Службени гласник РС“, број 9/2010) прописано је да су надлежни органи приликом израде предлога закона и других прописа дужни примењивати јединствена методолошка правила за израду прописа. Дакле, доношењем овог закона исправља се и грешка учињена приликом последње измене и допуне Закона о заштити права и слобода националних мањина.

Поред формалних, односно правно – техничких разлога, и наведених суштинских разлога важно је истаћи и чињеницу да права и слобода националних мањина у Републици Србији нису, у довољној мери или никако, заштићени адекватним санкцијама односно казним одредбама. Та чињеница је остваривање права националних мањина потиснула на друштвене маргине и креирала амбијет и свест да је примена Уставом гарантованих права ствар добре воље а не строга обавеза. Овај закон утврђујући адекватне санкције, представља најбољи вид заштите и чврст гарант да ће се прописана права у пракси спроводити.

Поред тога, битно је нагласити да је правац којим се креће овај закон у првом реду заснован на интерпретацији Устава Републике Србије и потврђених међународних уговора у погледу широке афирмације права и слобода националних мањина. Сходно томе, кључна мисија овог закона јесте да се

У правном систему Републике Србије не постоји закон који обједињује и уређује сва права и слобода, која су Уставом гарантована припадницима националних мањина, и начин њиховог остваривања. Сходно томе овај закон, прописујући права националних мањина и начин њиховог остваривања уз адекватне казнене одредбе, у великој мери кодификује правни оквир Републике Србије у погледу права и слобода националних мањина. Овим Законом о заштити права и слобода националних мањина питање положаја и остваривања права националних мањина, ставља међу државне приоритете и питања од прворазредног значаја којима се постиже дугорчна стабилност али и конкретно материјализује уставом прокламован принцип постизања суштинске равноправности између припадника националних мањина и грађана који припадају већинском српском народу. Потребно је истаћи да се овим законом не искључује могућност да се и другим закона поједина права и начин њиховог остваривања засебно

третирају. Постојање овако конципираног закона потребно је и ради изградње ефективног правног поретка у Републици Србији који на различите потребе различитих структура становништва у Републици Србији, у овом случају различитих националних идентитета, реагује истоветно, третира их на исти начин, поклања им једнаку пажњу, ставља их у исту раван и једнако их штити.

Предложена решења у овом закону доприносе суштинском признању друштвене разноликости и креирају правни амбијет неопходан за пуну интеграцију потреба и интереса националних мањина у правни, политички и друштвени систем Републике Србије.

Овај закон свој ауторитет у правном поретку Републике Србије, поред наведених уставних принципа, начела и одредби, црпи и из чињенице да је чланом 105. став 3. Устава Републике Србије прописано да се ова врста закона доноси већином од укупног броја посланика, што питање положаја, права и слобда националних мањина ставља у раван најважнијих државних питања Републике Србије.

Доношењем овог закона Република Србија потврђује своје демократско опредељење, подиже свој међународни углед, убрзава поступак учлањења у Европску унију и на суштински начин све области друштвеног живота једнако чини доступним како припадницима већинског народа тако и припадницима националних мањина и отклања све препреке које онемогућавају остварење наведених идеала и окончање процеса који су од суштинске важности за Републику Србију.

ИИИ ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА:

Чланом 1. утврђен је предмет и област уређивања закона и прописано да је пуна и ефективна равноправност припадника националних мањина, очување и унапређење њиховог идентитета и посебности, унапређење положаја и права припадника националних мањина, те очување њиховог људског достојанства и остварење пуне слободе у праведном, отвореном и демократском друштву јавни интерес Републике Србије.

Чланом 2. прописано је да се закони тумаче и примењују у корист унапређења права и положаја припадника националних мањина и одређен је однос овог закона са другима законима. Овим чланом је дефинисано, да ако је овим законом уређено питање које је другим законима на другачији начин регулисано, примењиваће се одредбе овог закона.

Чланом 3. је прописана заштита стечених права, односно да се овим законом не мењају нити укидају права која су припадници националних мањина стекли, по више основа, пре доношења овог закона.

Чланом 4. одређен је појам националне мањине.

Чланом 5. прописана је забрана дискриминације према припадницима националних мањина и обавезна органа јавне власти да не могу доносити правне акте и предузимати мере којима се врши дискриминација.

Чланом 6. прописана је обавеза органа власти у Републици Србији да ради постизања пуне и ефективне равноправности припадника националних мањина доносе одговарајуће прописе и предузимају потребне мере. Истим чланом је прописано да се неће сматрати дискриминацијом мере које треба спровести запошљавању јавном сектору а путем којих се треба осигурати пуна и ефективна равноправност односно одговарајућа заступљеност припадника националних мањина, при чему се јасно нормира да ће такве мере имати темпорални карактер, односно да ће важити до постизања одговарајуће заступљености.

Чланом 7. утврђена је заштита од трпљења штете због изражавања или неизражавања своје националне припадности, такође је прописана забрана сваке регистрација о националној припадности која није производ воље припадника националне мањине. Овим чланом утврђено је право уписа у службене евиденције и збирке личних података ако је предвиђено да такав упис буде од значаја за остваривање њихових права.

Чланом 8. забрањује се свака радња или мера која обавезује или подстиче припаднике националних мањина на одрицање од својих посебности и идентитета.

Чланом 9. прописана је забрана органа власти у Републици Србији, на свим ниовима, да предузимањем мера или радњи мењају национални састав становништва на штету припадника националних мањина или да припадницима националних мањина отежавају и онемогућавају остваривање права.

Чланом 10. прописана је могућност да се покрајинским прописима могу установити додатна права припадника националних мањина, у складу са Уставом.

Чланом 11. утврђена је обавеза доношења посебног закона којима ће се уредити поступак испитивања и утврђивања одговорности (лустрација) за кршења људских права отмица, убистава, присилног расељавања, тортуре и других облика насилног, незаконитог, нечовечног и нехуманог поступања и кажњавања које је спроведено или примењено према припадницима националних мањина.

Чланом 12. прописано је да се подручјима која су традиционално насељена припадницима националних мањина, у поступку дефинисања територијално – административне уређености Републике Србије, утврди статус територијално – административних целина у оквиру Републике Србије. Овим чланом се утврђује обавеза Републике Србије да путем истог или сличног механизма, утврђеног у члану 79. став 2. Устава Републике Србије, свим припадницима националних мањина на целој територији Републике Србије осигура једнак третман, једнаке могућности за очување посебности, унапређења положаја, утврђивања и остваривања права.

Чланом 13. прописана је обавеза разматрања извештаја о положају и степену остваривања индивидуалних и колективних права припадника националних мањина са предлогом мера за унапређење њиховог положаја, у Народној скупштини Републике Србије, скупштини аутономне покрајине и скупштине јединице локалне самоуправе. Овим чланом је прописана обавеза јединицама локалне самоуправе да образују стално радно тело, при скупштини јединице локалне самоуправе, са задатком да прати остваривање индивидуалних и колективних права и слобода припадника националних мањина на територији јединице локалне самоуправе.

Чланом 14. утврђен је појам и дефиниција самоуправе националних мањина. Овим одредбама самоуправа националних мањина се дефинише као ефективан механизам који може да допринесе суштинском унапређивању положаја припадника националних мањина.

Чланом 15. прописано је да припадници националних мањина ради остваривања права на самоуправу и остваривања других колективних права бирају своја представничка тела са јавним овлашћењима – националне савете. Овим чланом је утврђен и правни статус националног савета као и принципи на којима се формира национални савет.

Чланом 16. прописан је начин финансирања националних савета националних мањина и одређен је износ средстава предвиђен за ту намену.

Члановима 17. и 18. прописана је обавеза оснивања Републичког фонда за националне мањине, као посебног правно лице, ради финансирања и суфинансирања пројеката

националних мањина у областима образовања, културе, информисања, службене употребе језика и писма, као и у другим областима од значаја за унапређење положаја националних мањина, очувања традиције, идентитета и посебности националних мањина и утврђен је начин и износ средстава за његово финансирање.

Чланом 19. прописано је да је изражавање, чување, неговање, развијање, преношење и јавно испољавање националне и етничке, културне, верске и језичке посебности неotuђиво индивидуално и колективно право припадника националних мањина. Овим чланом се право на очување посебности, идентитета и традиције већинског народа и припадника националних мањина у правном систему државе ставља у исту раван односно уједначава.

Чланом 20. утврђено је право припадника националних мањина на образовање на свом матерњем језику односно говору на свим нивоима образовања у Републици Србији, дефинисан је циљ образовања на језицима националних мањина, као и обавезе државних и других органа у погледу стварања потребних услова за остваривање овог права, једнаког старања о образовању без обзира на језик наставе на којем оно остварује и нарочито на поступак и начин уписа, посебно у погледу одређивања језика наставе без обзира на националну припадност. Овим чланом је и прописано да образовање на језику националне мањине не искључује обавезно учење српског језика

Чланом 21. утврђена је структура плана и програма наставе и учења за предмете који се односе на групу предмета из области историје, уметности, културе и традиције националне мањине а којим се изражава посебност националне мањине. Овим чланом, национални савет националне мањине утврђен је као предлагач наведене структуре за предмете од посебног значаја за националну мањину.

Чланом 22. прописан је поступак доношења програма наставе и учења за предмете који изражавају посебност националне мањине и утврђене су обавезе надлежним државним органима и телима да посебности националних мањина буду садржане у одговарајућим плановима и програмима наставе и учења. Поред наведеног, овим чланом, органи, тела и организације надлежни за учешће у поступку доношења и доношење планова и програма за предмете од посебног значаја за националну мањину лишени су права да предложене садржаје не одобре или да исте мењају због термилошког одређивања појмова, догађаја и личности. Ова одредба има за циљ да се уочена мањкавост у погледу недостајућих уџбеника за предмете од посебног значаја за националне мањине дугорочно отклони али и да се систем образовања у Републици Србији обогати и прожме

садржајима који су од значаја за очување и промоцију идентитета и посебности националних мањина. На тај начин поред суштинске толеранције која се усађује и оживљава у правни, образовни и друштвени систем у Републици Србији, припадницима националних мањина даје се могућност, која им је до сада ускраћена, до кроз образовни систем у Републици Србији добијају нецензурисана сазнања о свом идентитету, посебностима, историји итд. Одредбе овог члана пружају могућност да образовање на језицима националних мањина буде ослобођено националних, идеолошких, политичких и других интереса већинског народа односно да се систем образовања ослободи доминације и интереса који су до сада кроз законе наметани већ да свака национална и етничка заједница свој идентитет може уградити у мозаик система образовања у Републици Србији. Путем ових одредби, ствара се потребни правни оквир и основ који пружа могућност да припадници националних мањина могу стицати знања о чињеницама и догађајима који су одређивала положај националних мањина у Републици Србији са циљем учвршћивања системске и друштвене толеранције и суживота. Сходно томе овим чланом се прописује и да настава на српском језику, треба да садржи градиво које садржи сазнања о историји, култури и положају националних мањина, те друге садржаје који поспешују међусобну толеранцију и суживот.

Чланом 23. уређен је начин остваривања права на високо образовање на језику националне мањине. Истим чланом је утврђена обавеза Републици Србији да припадницима националних мањина који су стекли високо образовање у иностранству, на свом матерњем језику, Република Србија призна тако стечене високошколске исправе уз обавезу да пропише олакшице којима ће се скратити трајање поступка за признавање тих високошколских исправа.

Чланом 24. прописана је обавеза у погледу предузимања мера ради стручног усавршавања и оспособљавања наставног особља које изводи наставу на језику националне мањине. Чланом 24. утврђено је и да се програми стручног усавршавања могу организовати или похађати у иностранству, односно програми стручног усавршавања и оспособљавања из иностранства могу се организовати и у Републици Србији, уз одобрење министарства надлежног за послове образовања.

Чланом 25. прописано је право припадника националних мањина да оснивају образовне установе ради остваривања права на образовање на матерњем језику. Такође је, овим чланом, прописано да када установу образовања оснује национални савет националне мањине она има статус јавне установе. Чланом 25. овог закона утврђено је да у

финансирању установа образовања које оснују припадници националне мањине или национални савет националне мањине могу учествовати домаћа и странана правна лица и организације, те је прописана обавеза државе да обезбеди пореске олакшице у случају финансијске и друге донације поменутих установама образовања.

Чланом 26. прописано је право припадницима националних мањина на слободан избор и коришћење личног имена и имена своје деце, као и на уписивање ових личних имена у све јавне исправе, службене евиденције и збирке података о личности у изворном облику, према језику и правопису припадника националне мањине. Прописано такође и да то право не искључује паралелан упис имена и по српском правопису и писму.

Чланом 27. прописано је да се језик и писмо националне мањине могу употребљавати приватно и јавно.

Чланом 28. и чланом 28а. утврђено је да језик и писмо националне мањине могу бити у равноправној службеној употреби на територији јединице локалне самоуправе и прописани су услови под којим језик и писмо националне мањине могу бити у равноправној службеној употреби. Када су у питању услови, овим законом је проценат учешћа припадника националне мањине у укупном броју становништа у јединици локалне самоуправе смањен са 15%, колико је прописано тренутно важећем закону, на 10%. Чиме се директно имплементира принцип спровођења афирмативних мера са циљем унапређења положаја националних мањина. Чланом 28. прописано је и право јединици локалне самоуправе да језик и писмо националне мањине, чији је проценат учешћа у укупном броју становништва мањи од 10%, може увести у службеној употреби, као и да ће језик и писмо националне мањине који је у тренутку доношења овог закона био у службеној употреби остати у службеној употреби без обзира на тренутну бројност одређене националне мањине, чиме се примењује уставни принцип заштите стечених права из члана 20. став 2. Устава Републике Србије. Овим чланом се прописује и да језик и писмо националне мањине могу бити у службеној употреби у месним заједницама или насељима у којима припадници националне мањине живе у већем броју. Чланом 28. прописано је и шта подразумева службена употреба језика и писма националне мањине., као и обавезу да имена органа која врше јавна овлашћења, називи јединица локалне самоуправе, насељених места, тргова и улица и други топоними, као и саобраћајни знаци исписују се и на језику дотичне националне мањине, према њеној традицији и правопису. Чланом 28. утврђено је право националном савету националне мањине да може предложити промену назива улица, тргова, градских четврти, заселака, других

делова насељених места и установа у јединици локалне самоуправе у којој је у службеној употреби језик и писмо националне мањине. Овај члан прописује и обавезу да се закони и други републички прописи објављују и на језицима националних мањина на начин како то регулише пропис из те области. Утврђено је право и прописани су услови под којима се припадници националне мањине могу републичким органима обратити на свом језику и писму и добити тражени одговор такође на свом језику и писму. Члан 28. прописује право и услове под којим се народни посланик, припадник националне мањине, може обраћати у Народној скупштини на свом матерњем језику. Чланом 28а. утврђено је који судски поступци и у ком степену се воде на језику и писму националне мањине.

Чланом 29. прописана је обавеза органима јавне власти да, на територији у којој је језик и писмо националне мањине у службеној употреби, се службене евиденције воде и на језику и писму припадника националне мањине. Овим чланом се утврђује и које јавне исправе и под којим условима се издају на језику и писму националне мањине.

Члановима 30. и 31. право на изражавање, чување, неговање, развијање, преношење и јавно испољавање националне и етничке, културне, верске и језичке посебности припадника националних мањина утврђено је као њихово неотуђиво индивидуално и колективно право. Такође је прописана обавеза држави да, путем креирања и спровођења културне политике, обезбеди културни развој развоја који се заснива на истраживању, очувању и коришћењу добара од посебног значаја за културу и историју националне мањине.

Чланом 32. утврђене су области у којима ће Република, аутономна покрајина и локална самоуправа, обезбедити развијање културне делатности националне мањине. Чиме се статус културе националних мањина изједначава са статусом културе већинског народа у погледу односа државе, државних и других органа.

Чланом 33. прописана је обавеза Влади Републике Србије да донесе Стратегију развоја културе и националном савету националне мањине да донесе Стратегију развоја културе националне мањине, којима се дефинишу циљеви културног развоја и приоритетна подручја културног развоја националних мањина. Овај члан прописује да су наведен стратегије обавезујуће за установе културе.

Чланом 34. утврђује се право по коме припадници националних мањина имају право да оснивају посебне културне, уметничке и научне установе, друштва и удружења у свим областима културног и уметничког живота, у циљу очувања и развоја националне и

етничке посебности. Овим чланом прописује се и могућност државним и другим органима јавне власти да учествују финансирању поменутих установа, друштава и удружења. Поред тога, прописује се и да установе културе чији је оснивач национални савет националне мањине има статус јавне установе.

Члановима 35. и 36. прописује се обавеза музејима, архивима и институцијама за заштиту споменика културе, за чији је оснивач Република, аутономна покрајина или локална самоуправа да обезбеде представљање и заштиту културно-историјског наслеђа националних мањина са своје територије, у складу са стратегијом развоја културе националне мањине. Установе културе, чији је оснивач локална самоуправа, обавезују се да својим програмима рада предвиде садржаје, мере, активности и манифестације којима се чува и промовише културни идентитет и традиција националних мањина, које у укупном броју становника на територији те локалне самоуправе достижу најмање 5% укупног становништва према резултатима последњег пописа становништва.

Чланом 37. прописује се обавеза да органи јавне власти својим актима, укључујући урбанистичка и друга планска акта, мерама и политикама, штите на исти начин и под истим условима културна добра и културно наслеђе српског народа и националних мањина.

Члановима 38. и 39. прописано је право националних мањина на информисање на свом језику путем штампе и електронских медија и прописује се обавеза јавном сервису, чији је оснивач Република Србија или аутономна покрајина, да обезбеди адекватне програмске садржаје на језику националне мањине и оформи редакцију за информисање на језицима националних мањина. Прописана је и обавеза да се медијски садржаји конципирају на начин да јачају и промовишу културни идентитет и традицију националних мањина. Поред наведеног утврђена је и обавеза прибављања сагласности националног савета националне мањине за програмске садржаје, предвиђене програмском шемом, које ће јавни сервис емитовати на језику националне мањине.

Чланом 40. прописано је да, у циљу остваривања права на информисање на свом језику, припадници националних мањина могу оснивати и одржавати медије. Овим чланом је утврђено право националном савету националне мањине да може основати одговарајуће правно лице ради остваривања права на јавно информисање на језику националне мањине, као и да се то правно лице основано од стране националног савета националне мањине суфинансира из суфинансира се из буџета Републике, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе.

Чланом 41. прописана је обавеза државним и другим органима јавне власти да путем конкурса, који се расписују једном годишње, суфинансирају пројекти припадника националних мањина из области информисања.

Члановима 42. – 45. уређена су питања које се односе на право и услове за оснивање политичке странке националне мањине, статус политичке странке националне мањине, положај политичке странке националне мањине у изборном процесу, прописују се услови за стицање положаја изборне листе националне мањине, као и услови које кандидати на изборној листи требају испунити. Такође се утврђује да се статус изборне листе националне мањине у поступку избора посланика у скупштини Аутономне покрајине и одборника у скупштини јединице локалне самоуправе стиче у складу са законом и другим актима којима се уређује избор посланика у скупштини Аутономне покрајине и одборника у јединици локалне самоуправе. Прописује се обавеза држави да омогући одговарајућу заступљеност политичких странака националних у Народној скупштини Републике Србије. Прописивање обавезе да се народни посланици бирају у више изборних јединица предстваља, овим законом, утврђен начин одговарајуће заступљености политичких странака националних мањина у Народној скупштини. Овим одредбама утврђен је и принцип образовања изборних јединица, по којем ће се подручја традиционално насељена припадницима националних мањина, односно локалне самоуправе које традиционално припадају таквим подручјима, предвидети као засебне изборне јединице у којима се бира најмање пет а највише двадесет народних посланика. Чланом 46. прописује се обавеза да се у поступку предлагања и избора носилаца судијске и јавнотужилачке функције осигура заступљеност националних мањина сразмерна националној структури становништва подручја, према резултатима последњег пописа становништва, за које су судови и тужилаштва у којима се спроводи поступак избора основани и надлежни. Такође је прописано да се приликом поступка избора води рачуна о познавању језика и писма националне мањине и стручне правне терминологије на језику и писму националне мањине који је у службеној употреби у суду, од стране кандидата. Овим чланом се прописује да се напред наведена правила примењују и приликом пријема судијских и тужилачких помоћника и приправника.

Чланом 47. прописано је право припадницима националних мањина, на заступљеност и запошљавање у државним органима, јавним службама, предузећима и установама, органима аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, сразмерно својој заступљености у укупном проценту становништва према резултатима последњег

пописа становништва на територији локалне самоуправе у којој су наведени органи, организације, службе, предузећа и установе установљени и за коју су основани и надлежни. Чланом 47. прописана је посебна обавеза државним органима да нарочито воде рачуна о сразмерној заступљености националних мањина у полицијским управама у општинама и градовима, који се, сходно закону, сматрају национално мешовитим срединама.

Члановима 48. и 49. прописано је право националним мањинама на избор и употребу националних симбола и знамења, као и право да установе и обележавају своје празнике. Овим чланом је такође регулисан начин и услови под којима националне мањине могу истицати и користити своје симболе и знамења и прописан је начин и услови обележавања празника националних мањина. Такође је утврђено право да националне мањине имају право да установе дане од посебног значаја за националну мањину и прописан је начин њиховог обележавања. Постојеће одредбе Закона о заштити права и слобода националних мањина ускраћивале су право свим националним мањинама да своје, општеприхваћене, симболе и знамења изаберу, користе и истичу службено и јавно на зградама и у службеним просторијама органа јавне власти. Постизање суштинске равноправности између припадника већинског народа и припадника националних мањина условљено је, између осталог, и прописивањем права националним мањинама на безуслован избор сопствених симбола и знамења, као и одређивањем начина празновања празника националних мањина. Овим законом се поред успостављања једнакости између већинског народа и националних мањина, успоставља и принцип равноправности између самих националних мањина у погледу остваривања права на избор и употребу својих општеприхваћених симбола и знамења. Утврђивањем права да националне мањине своје празнике установљавају и празнују на начин и под условима прописаним овим предлогом закона, у правни систем Републике Србије поред имплементације принципа равноправности и толеранције уводи се и дух праведности као нужан фактор ка подизању квалитета права и слобода националних мањина и њиховог значаја за целокупно друштво у Републици Србији.

Члановима 50. и 51. прописано је право на слободу вероисповести, уређен је начин остваривања тог права, и утврђена је равноправност свих религија у Републици Србији. Поред наведеног, верским заједницама дато је право оснивања установа предшколског, основног, средњег и високог образовања и васпитања. Имајући у виду, световност државе утврђену чланом 11. Устава Републике Србије, прописано је и да службеницима

верских заједница није дозвољено чланство у политичким странкама, учествовање у изборним кампањама, чланство у органима извршне, судске и законодаване власти, као ни чланство у националном савету националне мањине.

Чланом 52. прописана је обавеза државним органима, да у циљу унапређења економског положаја припадника националних мањина и развоја подручја у којима припадници националних мањина традиционално живе, оснују Фонд за одрживи развој недовољно развијених подручја, као посебно правно лице и донесу Стратегију одрживог развоја недовољно развијених.

Чланом 53. прописано је право и области сарадње припадника националних мањина са лицима која живе у иностранству а са којима имају заједнички етнички, културни, језички и верски идентитет или заједничко културно наслеђе. Овим чланом утврђено је право, као и области у којима национални савет националне мањине може сарађивати са организацијама из иностранства. Овај члан прописује и право да органи власти из других држава могу финансисати или суфинансирати пројекте од значаја за припаднике националне мањине у Републици Србији.

Члановима 54 – 56. прописана је обавеза образовања Савета за националне мањине, структура Савета, начин рада Савета и делокруг послова којима се бави овај Савет.

Чланом 57. одређен је државни орган који врши надзор над применом овог закона.

Члановима 58 – 72. прописане су казнене одредбе односно утврђене су прекршајне и кривичне санкције за непоштовање одредби овог закона и за кршење права и слобода које прописује овај закон.

Члановима 73 – 77. утврђени су рокови за извршење обавеза које су прописане овим законом а које се односе на доношење посебних закона, оснивање Републичког фонда за националне мањине и Фонда за одрживи развој недовољно развијених подручја, доношење Стратегије развоја недовољно развијених подручја, формирања редакције за информисање на језицима националних мањина и доношења одлуке о образовању Савета за националне мањине.

Чланом 78. прописано је да ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о заштити права и слобода националних мањина („Службени листи СРЈ“, бр. 11/2002, „Службени лист СЦГ“, бр. 1/2003 – Уставна повеља и „Службени гласник РС“, бр. 72/2009 - др. закон, 97/2013 - одлука УС и 47/2018).

Чланом 79. прописано је ступање на снагу овог закона.

ИВ ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА:

За спровођење овог закона обезбедиће се средства у буџету Републике Србије, буџету Аутономне покрајине и буџету јединице локалне самоуправе.

В АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗАКОНА:

Овим предлогом закона, унапређује се положај припадника националних мањина, успоставља равноправност између националних мањина и грађана који припадају већини и даје се немерљив допринос изградњи праведног, отвореног и демократског друштва, заснованог на владавини права и праведних закона у коме су сви грађани једнаки без обзира на националну и верску припадност.

ИЗЈАВА О УСКЛАЂЕНОСТИ ПРОПИСА СА ПРОПИСИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

1. Овлашћени предлагачи прописа –

Шаип Камбери, Минела Календер и Ахмедин Шкријељ

2. Назив прописа

**ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ИЗМЕНИ И ДОПУНИ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ПРАВА И
СЛОБОДА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА**

*A ДРАФТ БИЛЛ ТО АМЕНД АНД СУППЛЕМЕНТ А БИЛЛ ТО ПРОТЕЦТ ТХЕ РИГХТС
АНД ФРЕЕДОМ ОФ НАТИОНАЛ МИНОРИТИЕС*

3. Усклађеност прописа са одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Споразум), односно са одредбама Прелазног споразума о трговини и трговинским

питањима између Европске заједнице, са једне стране, и Републике Србије, са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Прелазни споразум)

/

а) Одредба Споразума и Прелазног споразума која се односе на нормативну саржину прописа

б) Прелазни рок за усклађивање законодавства према одредбама Споразума и Прелазног споразума

/

в) Оцена испуњености обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума и Прелазног споразума

/

г) Разлози за делимично испуњавање, односно неиспуњавање обавеза које произлазе из наведене одредбе Споразума и Прелазног споразума

/

д) Веза са Националним програмом за интеграцију Републике Србије у Европску унију

/

4. Усклађеност прописа са прописима Европске уније

а) Навођење примарних извора права ЕУ и усклађеност са њима

/

б) Навођење секундарних извора права ЕУ и усклађеност са њима

/

в) Навођење осталих извора права ЕУ и усклађеност са њима

/

г) Разлози за делимичну усклађеност, односно неусклађеност

/

д) Рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености прописа са прописима Европске уније

/

5. Уколико не постоје одговарајући прописи Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност треба констатовати ту чињеницу. У овом случају није потребно попуњавати Табелу усклађености прописа.

Не постоји одговарајући пропис Европске уније са којим је потребно обезбедити усклађеност.

6. Да ли су претходно наведени извори права ЕУ преведени на српски језик?

7. Да ли је пропис преведен на неки службени језик ЕУ?

8. Учешће консултаната у изради прописа и њихово мишљење о усклађености

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ

Схаип Камбери

Минела Календер

Ахмедин Шкријељ

**REPUBLIKA SRBIJA
NARODNA SKUPŠTINA**

Poslanička grupa Pokret slobodnih građana (PSG) – Stranka demokratske akcije Sandžaka
(SDA Sandžaka) – Partija za demokratsko delovanje (PDD)

25. novembar 2024. godine

Beograd

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
БЕОГРАД

ПРИМЉЕНО: 25.11.2024

14:43h

Org. јед.	Број	Прилог	Вредност
01	011-2809/24		

**PREDSEDNIKU
NARODNE SKUPŠTINE**

Na osnovu člana 107. stav 1. Ustava Republike Srbije, člana 40. stav 1. tačka 1. Zakona o narodnoj skupštini i člana 150 stav 1. Poslovnika Narodne skupštine, podnosimo
PREDLOG ZAKONA O ZAŠTITI PRAVA I SLOBODA NACIONALNIH MANJINA

NARODNI POSLANICI

Ahmedin Škrijelj

Minela Kalender

Šaip Kamberi

ZAKON O ZAŠTITI PRAVA I SLOBODA NACIONALNIH MANJINA

I OPŠTE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1.

Ovim zakonom se utvrđuju individualna i kolektivna prava nacionalnih manjina i reguliše način ostvarivanja individualnih i kolektivnih prava koja su Ustavom Republike Srbije i međunarodnim ugovorima zajemčena pripadnicima nacionalnih manjina.

Ovim zakonom uređuje se i zabrana diskriminacije, zaštita nacionalnih manjina u ostvarivanju prava i sloboda, određenje nacionalne manjine, samouprava nacionalnih manjina i njeno finansiranje, Savet za nacionalne manjine, nadzor nad primenom zakona, kaznene odredbe i druga pitanja od značaja za unapređenje položaja i postizanje pune i efektivne ravnopravnosti pripadnika nacionalnih manjina i građana koji pripadaju većinskom narodu.

Ovim zakonom, puna i efektivna ravnopravnost pripadnika nacionalnih manjina, očuvanje i unapređenje njihovog identiteta i posebnosti, unapređenje položaja i prava pripadnika nacionalnih manjina, te očuvanje njihovog ljudskog dostojanstva i ostvarenje pune slobode u pravednom, otvorenom i demokratskom društvu, utvrđuju se kao javni interes Republike Srbije.

Tumačenje odredaba i odnos prema drugim zakonima

Član 2.

Odredbe ovog zakona, kao i odredbe drugih zakona tumače se i primenjuju u korist unapređenja položaja pripadnika nacionalnih manjina i u korist unapređenja individualnih i kolektivnih prava pripadnika nacionalnih manjina.

Ako je ovim zakonom uređeno pitanje koje je drugim zakonima na drukčiji način regulisano, primenjuju se odredbe ovog zakona.

Zaštita stečenih prava

Član 3.

Ovim zakonom se ne menjaju niti ukidaju prava pripadnika nacionalnih manjina stečena prema propisima koji su se primenjivali do stupanja na snagu ovog zakona, kao ni prava stečena na osnovu međunarodnih ugovora kojima je Republika Srbija pristupila.

II POJAM NACIONALNE MANJINE

Određenje nacionalne manjine

Član 4.

Nacionalnom manjinom u smislu ovog zakona smatra se svaka grupa državljana Republike Srbije, koja tradicionalno živi na teritoriji Republike Srbije, čiji se pripadnici nazivaju ili određuju kao narodi, nacionalne ili etničke zajednice, nacionalnosti i narodnosti, a čine brojčanu manjinu u odnosu na većinsko stanovništvo i poseduju obeležja kao što su jezik, kultura, nacionalna ili etnička pripadnost, poreklo ili veroispovest, po kojima se razlikuje od većine stanovništva, i čiji se pripadnici odlikuju brigom da zajedno odražavaju svoj zajednički identitet, uključujući kulturu, tradiciju, jezik ili religiju.

III ZABRANA DISKRIMINACIJE I ZAŠTITA NACIONALNIH MANJINA

Član 5.

Zabranjuje se svaki oblik diskriminacije, na nacionalnoj, etničkoj, rasnoj, jezičkoj osnovi, prema licima koja pripadaju nacionalnim manjinama.

Organi Republike, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave ne mogu da donose pravne akte, niti da preduzimaju mere koje su suprotne stavu 1. ovog člana

Član 6.

Organi vlasti u Republici Srbiji će doneti odgovarajuće propise, pojedinačne pravne akte i preduzeće mere u cilju obezbeđenja pune i efektivne ravnopravnosti nacionalnih manjina i pripadnika nacionalnih manjina.

Neće se smatrati diskriminacijom mere za unapređenje pune i efektivne ravnopravnosti u zapošljavanju, odnosno pogodnosti u slučaju prestanka radnog odnosa u javnom sektoru na svim nivoima teritorijalne organizacije, ako takve mere važe do postizanja odgovarajuće zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina.

Član 7.

U skladu sa Ustavom Republike Srbije zajemčenom slobodom izražavanja nacionalne pripadnosti, niko ne sme pretrpeti štetu zbog izražavanja svoje nacionalne pripadnosti ili zbog uzdržavanja od takvog činjenja.

Zabranjena je svaka registracija pripadnika nacionalnih manjina koja ih protivno njihovoj volji obavezuje da se izjasne o svojoj nacionalnoj pripadnosti.

Pripadnici nacionalnih manjina koji to žele imaju pravo da se upišu u službene evidencije i zbirke ličnih podataka ako je predviđeno da takav upis bude od značaja za ostvarivanje njihovih prava.

Član 8.

Zabranjena je svaka radnja ili mera kojom se pripadnici nacionalnih manjina obavezuju ili podstiču na odricanje od svojih jezičkih, kulturnih, nacionalnih i verskih posebnosti.

Član 9.

Zabranjeno je preduzimanje mera ili radnji od strane državnih organa, organa autonomne pokrajine ili lokalne samouprave, i drugih nosioca javnih ovlašćenja, koje imaju za cilj menjanje nacionalnog sastava stanovništva ili otežavaju i onemogućavaju ostvarivanje prava pripadnika nacionalnih manjina.

Član 10.

Pokrajinskim propisima mogu se ustanoviti dodatna prava pripadnika nacionalnih manjina, u skladu sa Ustavom.

Član 11.

Republika Srbija će posebnim zakonom urediti postupak ispitivanja i utvrđivanja odgovornosti za kršenja ljudskih prava, otmica, ubistava, prisilnog raseljavanja, torture i drugih oblika nasilnog, nezakonitog, nečovečnog i nehumanog postupanja i kažnjavanja, koje je sprovedeno ili primenjeno prema pripadnicima nacionalnih manjina.

Član 12.

Područja u Republici Srbiji tradicionalno naseljena pripadnicima nacionalnih manjina, odnosno lokalne samouprave koje tradicionalno pripadaju takvim područjima, u postupku definisanja teritorijalno - administrativne uređenosti Republike Srbije, definišće se kao teritorijalno – administrativne celine.

Član 13.

Narodna skupština Republike Srbije jednom godišnje razmatraće izveštaj predsednika Vlade Republike Srbije o položaju i stepenu ostvarivanja individualnih i kolektivnih prava pripadnika nacionalnih manjina sa predlogom mera za unapređenje položaja pripadnika nacionalnih manjina u Republici Srbiji.

Skupština Autonomne pokrajine jednom godišnje razmatraće izveštaj predsednika Vlade Autonomne pokrajine o položaju i stepenu ostvarivanja individualnih i kolektivnih prava pripadnika nacionalnih manjina sa predlogom mera za unapređenje položaja pripadnika nacionalnih manjina u autonomnoj pokrajini.

Skupština jedinice lokalne samouprave jednom godišnje razmatraće izveštaj gradonačelnika/predsednika opštine u položaju i stepenu ostvarivanja individualnih i kolektivnih prava pripadnika nacionalnih manjina sa predlogom mera za unapređenje položaja pripadnika nacionalnih manjina koji žive na teritoriji lokalne samouprave.

Jedinica lokalne samouprave u kojoj je u službenoj upotrebi jezik i pismo nacionalne manjine, svojim stautom i poslovnikom skupštine jedinice lokalne samouprave, obrazovaće stalno radno telo pri skupštini jedinice lokalne samouprave sa zadatkom da prati ostvarivanje individualnih i kolektivnih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina na teritoriji jedinice lokalne samouprave.

IV SAMOUPRAVA NACIONALNIH MANJINA

Pojam i definicija samouprave nacionalnih manjina

Član 14.

Samouprava nacionalnih manjina je pravo građana Republike Srbije pripadnika nacionalnih manjina da neposredno ili preko svojih slobodno izabranih predstavnika, u nacionalnom savetu nacionalne manjine, učestvuju u odlučivanju i odlučuju o pojedinim pitanjima koja su

od značaja za ostvarivanje kolektivnih prava nacionalnih manjina utvrđenih Ustavom, zakonom i međunarodnim ugovorima.

Samouprava nacionalnih manjina se ostvaruje na teritoriji Republike Srbije, pod uslovima i na način propisan posebnim zakonom.

Nacionalni savet nacionalne manjine

Član 15.

Radi ostvarenja prava na samoupravu, pripadnici nacionalnih manjina u Republici Srbiji biraju svoje nacionalne savete.

Nacionalni savet je predstavničko telo nacionalne manjine sa javnim ovlašćenjima, preko koga pripadnici nacionalne manjine vrše svoje pravo na samoupravu i ostvaruju svoja kolektivna prava.

Nacionalni savet predstavlja i zastupa nacionalnu manjinu u oblasti kulture, obrazovanja, informisanja, službene upotrebe jezika i pisma i zauzima stavove, pokreće inicijative i preduzima mere u vezi sa svim pitanjima koja su neposredno povezana sa položajem, identitetom i pravima nacionalne manjine radi postizanja pune ravnopravnosti između pripadnika nacionalne manjine i građana koji pripadaju većinskom narodu.

Pri vršenju poverenih javnih ovlašćenja nacionalni savet nacionalne manjine ima status organa javne vlasti.

Nacionalni savet ima status pravnog lica.

Nacionalna manjina može imati samo jedan nacionalni savet.

Nacionalni savet će se formirati na principima dobrovoljnosti, izbornosti i proporcionalnosti.

Ovlašćenja, izbor, sastav, unutrašnja organizacija, način rada, i druga pitanja od značaja za rad nacionalnog saveta urediće se posebnim zakonom.

Finansiranje samouprave nacionalnih manjina i Republički fond za nacionalne manjine

Član 16.

Sredstva za finansiranje redovne delatnosti nacionalnih saveta obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave.

Sredstva za finansiranje redovne delatnosti nacionalnih saveta nacionalnih manjina, predviđena budžetom Republike Srbije, ne mogu biti manja od 0,05 procenata poreskih prihoda budžeta Republike Srbije.

Sredstva za finansiranje redovne delatnosti nacionalnih saveta nacionalnih manjina, predviđena budžetom autonomne pokrajine, ne mogu biti manja od 0,5 procenata poreskih prihoda budžeta autonomne pokrajine.

Sredstva za finansiranje redovne delatnosti nacionalnih saveta nacionalnih manjina, predviđena budžetom jedinice lokalne samouprave, ne mogu biti manja od 0,5 procenata poreskih prihoda budžeta jedinice lokalne samouprave.

Republički fond za nacionalne manjine

Član 17.

Republika Srbija će osnovati Republički fond za nacionalne manjine, kao posebno pravno lice, radi finansiranja i sufinansiranja projekata nacionalnih manjina u oblastima obrazovanja, kulture, informisanja, službene upotrebe jezika i pisma, kao i u drugim oblastima od značaja za unapređenje položaja nacionalnih manjina, očuvanja tradicije, identiteta i posebnosti nacionalnih manjina.

Član 18.

Zakonom o budžetu Republike Srbije obezbediće se sredstva na nivou od 0,05% poreskih prihoda budžeta Republike Srbije za finansiranje delatnosti Republičkog fonda za nacionalne manjine.

V PRAVA I SLOBODE NACIONALNIH MANJINA

Očuvanje identiteta, tradicije i posebnosti

Član 19.

Izražavanje, čuvanje, negovanje, razvijanje, prenošenje i javno ispoljavanje nacionalne i etničke, kulturne, verske i jezičke posebnosti kao dela tradicije građana, nacionalnih manjina i njihovih pripadnika je njihovo neotuđivo individualno i kolektivno pravo.

Predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje i vaspitanje

Član 20.

Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na vaspitanje i obrazovanje na svom jeziku odnosno govoru u ustanovama predškolskog vaspitanja i obrazovanja, osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja i visokog obrazovanja.

Obrazovanje na jeziku i pismu nacionalne manjine, odnosno govoru ima za cilj da osigura razvijanje ličnog i nacionalnog identiteta, poštovanje i negovanje maternjeg jezika ili govora, tradicije i kulture i razvijanje interkulturalnosti.

Republika Srbija je dužna da se o obrazovno vaspitnom procesu na srpskom jeziku i jeziku nacionalne manjine, na svim nivoima, stara na jednak način.

Ministarstvo nadležno za poslove obrazovanja dužno je stvoriti uslove za organizovanje obrazovanja na jeziku nacionalne manjine i izučavanje jezika odnosno govora nacionalne manjine sa elementima nacionalne istorije i kulture za pripadnike nacionalne manjine.

Upis dece i učenika, bez obzira na nacionalnu pripadnost, u ustanovu predškolskog vaspitanja i obrazovanja, osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja, uključujući i određivanje jezika na kom se izvodi obrazovno - vaspitni rad, vrši se na isti način, pod istim uslovima u istoj proceduri i postupku.

Obrazovanje na jeziku nacionalne manjine ne isključuje obavezno učenje srpskog jezika.

Predmeti od posebnog značaja za nacionalne manjine

Član 21.

Plan i program nastave i učenja za potrebe obrazovanja iz člana 20. u delu koji se odnosi na nacionalni sadržaj, u značajnoj meri, ne većoj od 50 %, sadržaće teme koje se odnose na istoriju, umetnost, kulturu i tradiciju nacionalne manjine, a koje će, u istom obimu, zameniti sadržaje i teme predviđene planom i programom nastave i učenja za nastavu koja se izvodi na srpskom jeziku.

Plan i program nastave i učenja za predmeta koji izražavaju posebnost nacionalne manjine, iz stava 1. ovog člana, predlaže Nacionalni savet nacionalne manjine.

Prilikom predlaganja plana i programa nastave i učenja za predmete od posebnog značaja za nacionalnu manjinu, nacionalni savet nacionalne manjine predložiće istovremeno i sadržaje, iz plana i programa nastavne i učenja koja se izvodi na srpskom jeziku, koji će biti zamenjeni sadržajima iz stava 1. ovog člana.

Programi nastave i učenja

Član 22.

Opšte osnove predškolskog programa, planovi i programi nastave i učenja osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja i osnove vaspitnog programa, za sadržaje koji izražavaju posebnost nacionalne manjine, a naročito iz oblasti istorije, kulture, muzičkog vaspitanja i likovne umetnosti, donosi ministar nadležan za poslove obrazovanje na predlog Nacionalnog saveta nacionalne manjine uz mišljenje Nacionalnog prosvetnog saveta.

Organi, tela i organizacije Republike Srbije nadležni za učešće u postupku donošenja planova i programa, iz stava 1. ovog člana, za nastavu na jeziku nacionalne manjine uvažiće posebnosti nacionalne manjine te će obezbediti da u planovima i programima nastave i učenja te posebnosti budu sadržane.

Isključuje se pravo i mogućnost organa, tela i organizacija Republike Srbije, nadležnih za učešće u postupku donošenja i donošenje planova i programa iz stava 1. ovog člana, za predmete od posebnog značaja za nacionalnu manjinu, da predložene sadržaje u planovima i programima nastave i učenja za predmete od posebnog značaja za nacionalnu manjinu ne odobre zbog terminološkog određivanja pojmova, događaja i ličnosti ili da predložene sadržaje na bilo koji način menjaju zadirući u terminološko određivanje pojmova, događaja i ličnosti od značaja za nacionalnu manjinu.

Nastava na srpskom jeziku, sa ciljem pospešivanja tolerancije prema nacionalnim manjinama, treba da sadrži gradivo koje sadrži saznanja o istoriji, kulturi i položaju nacionalnih manjina, te druge sadržaje koji pospešuju međusobnu toleranciju i suživot.

Visoko obrazovanje

Član 23.

Za potrebe obrazovanja na jeziku nacionalnih manjina, u okviru visokog obrazovanja, ministarstvo nadležno za poslove obrazovanja obezbediće potrebne uslove i preduzeće potrebne mere za formiranje studijskih programa u ustanovama visokog obrazovanja, u cilju obrazovanja vaspitača, učitelja, nastavnika i stručnih saradnika za izvođenje nastave na

jezicima nacionalnih manjina, nastave za predmete od posebnog značaja za nacionalne manjine i savladavanja stručnih termina na jeziku nacionalne manjine.

Pripadnicima nacionalnih manjina koji su stekli visoko obrazovanje u inostranstvu, na svom maternjem jeziku, Republika Srbija priznaće tako stečene visokoškolske isprave uz obavezu propisivanja olakšica koje će se odnositi na trajanje postupka priznavanja tih visokoškolskih isprava.

Stručno usavršavanje

Član 24.

Republika, Autonomna pokrajina, jedinica lokalne samouprave i nacionalni savet nacionalne manjine dužni su omogućiti stručno usavršavanje i osposobljavanje vaspitača, učitelja, nastavnika i stručnih saradnika za potrebe nastave na jeziku nacionalne manjine.

Programi stručnog usavršavanja i osposobljavanja za potrebe nastave na jeziku nacionalne manjine mogu se organizovati ili pohađati u inostranstvu, odnosno programi stručnog usavršavanja i osposobljavanja iz inostranstva mogu se organizovati i u Republici Srbiji, uz odobrenje ministarstva nadležnog za poslove obrazovanja a na predlog nacionalnog saveta nacionalne manjine.

Osnivanje ustanova obrazovanja

Član 25.

Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo da osnuju i održavaju obrazovne ustanove, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja gde će se obrazovanje organizovati na jezicima nacionalnih manjina, u skladu sa posebnim zakonom.

Ustanova obrazovanja čiji je osnivač nacionalni savet nacionalne manjine ima status javne ustanove.

U finansiranju ustanova obrazovanja, iz stava 1. i 2. ovog člana, mogu učestvovati i domaće i strane organizacije, fondacije i privatna lica, u skladu sa zakonom.

U slučaju finansijske i druge donacije iz prethodnog stava, država će obezbediti poreske olakšice.

Izbor i upotreba ličnog imena

Član 26.

Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na slobodan izbor i korišćenje ličnog imena i imena svoje dece, kao i na upisivanje ovih ličnih imena u sve javne isprave, službene evidencije i zbirke podataka o ličnosti u izvornom obliku, prema jeziku i pravopisu pripadnika nacionalne manjine.

Pravo iz stava 1. ovog člana ne isključuje paralelan upis imena i po srpskom pravopisu i pismu.

Upotrebu maternjeg jezika

Član 27.

Pripadnici nacionalnih manjina mogu slobodno upotrebljavati svoj jezik i pismo, privatno i javno.

Službena upotreba jezika i pisma

Član 28.

Jezik i pismo nacionalne manjine može biti u ravnopravnoj službenoj upotrebi na teritoriji jedinice lokalne samouprave pod uslovima i na način određen ovim zakonom.

Jedinica lokalne samouprave će obavezno uvesti u ravnopravnu službenu upotrebu jezik i pismo nacionalne manjine ukoliko procenat pripadnika te nacionalne manjine u ukupnom broju stanovnika na njenoj teritoriji dostiže 10% prema rezultatima poslednjeg popisa stanovništva.

U jedinicama lokalne samouprave gde procenat pripadnika nacionalne manjine ne dostiže 10 % prema poslednjem popisu stanovništva, a gde je u trenutku donošenja ovog zakona jezik nacionalne manjine u službenoj upotrebi, isti će ostati u službenoj upotrebi.

Jedinica lokalne samouprave može uvesti u ravnopravno službenu upotrebu jezik i pismo nacionalne manjine i u slučaju kada procenat pripadnika te nacionalne manjine u ukupnom broju stanovnika na njenoj teritoriji ne dostiže 10% prema rezultatima poslednjeg popisa stanovništva.

Statutom jedinice lokalne samouprave može se utvrditi službena upotreba jezika i pisma pripadnika nacionalne manjine za pojedine mesne zajednice ili naselja u kojima pripadnici nacionalne manjine žive u većem broju, na predlog nacionalnog saveta nacionalne manjine.

Službena upotreba jezika nacionalnih manjina iz stava 1. ovog člana podrazumeva naročito: korišćenje jezika nacionalnih manjina u upravnom i sudskom postupku i vođenje upravnog i sudskog postupka na jeziku nacionalne manjine, upotrebu jezika nacionalne manjine u komunikaciji organa sa javnim ovlašćenjima sa građanima, izdavanje javnih isprava, uključujući lične karte i pasoše, i vođenje službenih evidencija i zbirki ličnih podataka na jezicima nacionalnih manjina i prihvatanje tih isprava na tim jezicima kao punovažnih, upotreba jezika na glasačkim listićima i biračkom materijalu, upotreba jezika u radu predstavničkih tela, u oblasti privrede i usluga, objavljivanje javnih poziva, obaveštenja i upozorenja za javnost, kao i druga pitanja koja su od značaja za ostvarivanje prava pripadnika nacionalne manjine.

Na teritorijama iz st. 2, 3 i 4. ovog člana, imena organa koja vrše javna ovlašćenja, nazivi jedinica lokalne samouprave, naseljenih mesta, trgova i ulica i drugi toponimi, kao i saobraćajni znaci ispisuju se i na jeziku dotične nacionalne manjine, prema njenoj tradiciji i pravopisu.

Nacionalni savet nacionalne manjine može predložiti promenu naziva ulica, trgova, gradskih četvrti, zaselaka, drugih delova naseljenih mesta i ustanova u jedinici lokalne samouprave u kojoj je u službenoj upotrebi jezik i pismo nacionalne manjine.

Republički zakoni i propisi se objavljuju i na jezicima nacionalnih manjina, u skladu sa posebnim propisom.

Pripadnici nacionalnih manjina čiji broj u ukupnom stanovništvu Republike Srbije dostiže najmanje 2% prema poslednjem popisu stanovništva mogu se obratiti republičkim organima na svom jeziku i imaju pravo da dobiju odgovor na tom jeziku.

Pripadnici nacionalnih manjina čiji broj u ukupnom stanovništvu Republike Srbije ne dostiže 2% prema poslednjem popisu stanovništva mogu se obratiti republičkim organima na svom jeziku i imaju pravo da dobiju odgovor na tom jeziku preko jedinice lokalne samouprave u kojoj je jezik te nacionalne manjine u službenoj upotrebi, pri čemu jedinica lokalne samouprave obezbeđuje prevodenje i snosi troškove prevodenja dopisa upućenog republičkom organu i odgovora tog organa.

Narodni poslanik koji pripada nacionalnoj manjini čiji broj u ukupnom stanovništvu Republike Srbije dostiže najmanje 2% prema posljednjem popisu stanovništva ima pravo da se obraća Narodnoj skupštini na svom jeziku.

Narodna skupština obezbediće uslove za ostvarivanje prava iz stava 12. ovog člana i svojim aktom bliže će urediti način ostvarivanja ovog prava.

Član 28a.

Prvostepeni i drugostepeni upravni, krivični, parnični ili drugi postupak u kome se rešava o pravima i dužnostima građana, vodi se na jeziku nacionalne manjine ukoliko je jezik nacionalne manjine u službenoj upotrebi na teritoriji za koju je nadležan organ koji vodi postupak i na zahtev stranke u postupku.

Član 29.

Na području jedinice lokalne samouprave gde je jezik i pismo pripadnika nacionalne manjine u službenoj upotrebi, evidencije propisane od strane nadležnih organa vode se i na jeziku i pismu pripadnika nacionalne manjine.

Svedočanstvo o stečenom obrazovanju, kada se nastava izvodi na jeziku pripadnika nacionalne manjine, druge javne isprave, kao i druge isprave koje su od interesa za ostvarivanje zakonom i drugim propisima utvrđenih prava građana, a koje se izdaju na osnovu evidencija iz stava 1. ovog člana, na zahtev pripadnika nacionalne manjine, izdaju se i na jeziku pripadnika nacionalne manjine.

Obrasci javnih isprava, uključujući lične karte i pasoše kao i obrasci evidencija za potrebe jedinica lokalne samouprave štampaju se dvojezično, na srpskom i jeziku pripadnika nacionalne manjine.

Zaposleni u organu koji izdaje javnu ispravu dužan je da ukaže pripadniku nacionalne manjine na njegovo pravo da traži da mu se javna isprava, uključujući ličnu kartu i pasoš, izda dvojezično, na srpskom i jeziku pripadnika nacionalne manjine, na dvojezično odštampanom obrascu.

Kultura

Član 30.

Izražavanje, čuvanje, negovanje, razvijanje, prenošenje i javno ispoljavanje nacionalne i etničke, kulturne, verske i jezičke posebnosti kao dela tradicije građana, nacionalnih manjina i njihovih pripadnika je njihovo neotuđivo individualno i kolektivno pravo.

Član 31.

Republika Srbija obezbeđuje, sprovođenje kulturne politike kao skupa ciljeva i mera podsticanja kulturnog razvoja koji se zasniva na istraživanju, očuvanju i korišćenju dobara od posebnog značaja za kulturu i istoriju nacionalne manjine.

Član 32.

Republika, autonomna pokrajina i lokalna samouprava, obezbediće razvijanje kulturne delatnosti nacionalne manjine naročito u oblastima:

- 1) književnosti (stvaralaštvo, prevodilaštvo);
- 2) muzike (stvaralaštvo, produkcija, interpretacija);
- 3) likovne, primenjene, vizuelne umetnosti, dizajna i arhitekture;
- 4) pozorišne umetnosti (stvaralaštvo, produkcija i interpretacija);
- 5) umetničke igre – klasičan balet, narodna igra, savremena igra (stvaralaštvo, produkcija i interpretacija);
- 6) filmske umetnosti i ostalog audio-vizuelnog stvaralaštva;
- 7) digitalnog stvaralaštva i multimedija;
- 8) delatnost zaštite u oblasti nepokretnih kulturnih dobara;
- 9) delatnost zaštite u oblasti pokretnih kulturnih dobara;
- 10) delatnost zaštite u oblasti nematerijalnog kulturnog nasleđa;
- 11) otkrivanja, prikupljanja, istraživanja, dokumentovanja, proučavanja, vrednovanja, očuvanja, predstavljanja, interpretacija, korišćenja i upravljanja kulturnim nasleđem;
- 12) bibliotečko-informacione delatnosti;
- 13) naučnoistraživačke i edukativne delatnosti u kulturi;
- 14) menadžment u kulturi;

Umetničkom delatnošću, u smislu ovog zakona, smatraju se poslovi u oblastima iz stava 1. tač. 1)-8) ovog člana.

Član 33.

Ciljevi kulturnog razvoja i prioriteta područja kulturnog razvoja nacionalnih manjina utvrđuju se Strategijom razvoja kulture Republike Srbije i Strategijom razvoja kulture nacionalne manjine.

Strategije iz stava 1. ovog člana koje donose Vlada i nacionalni savet nacionalne manjine obavezujuće su za ustanove kulture.

Član 34.

U cilju očuvanja i razvoja nacionalne i etničke posebnosti, pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo da osnivaju posebne kulturne, umetničke i naučne ustanove, društva i udruženja u svim oblastima kulturnog i umetničkog života.

Ustanove, društva i udruženja iz prethodnog stava samostalni su u radu. Republika, autonomna pokrajina i lokalna samouprava će učestvovati u finansiranju tih društava i udruženja u skladu sa svojim mogućnostima.

Za podsticanje i podršku ustanova, društava i udruženja iz stava 1. ovog člana mogu se osnivati posebne fondacije.

Ustanova kulture čiji je osnivač nacionalni savet nacionalne manjine ima status javne ustanove.

Član 35.

Muzeji, arhivi i institucije za zaštitu spomenika kulture čiji je osnivač Republika, autonomna pokrajina ili lokalna samouprava, obezbediće predstavljanje i zaštitu kulturno-istorijskog nasleđa nacionalnih manjina sa svoje teritorije, u skladu sa strategijom razvoja kulture nacionalne manjine.

Član 36.

Ustanove kulture čiji je osnivač lokalna samouprava svojim programima rada dužne su predvideti sadržaje, mere, aktivnosti i manifestacije kojima se čuva i promoviše kulturni identitet i tradicija nacionalnih manjina, koje u ukupnom broju stanovnika na teritoriji te lokalne samouprave dostižu najmanje 5% ukupnog stanovništva prema rezultatima poslednjeg popisa stanovništva.

Član 37.

Organi javne vlasti svojim aktima, uključujući urbanistička i druga planska akta, merama i politikama štitiće na isti način i pod istim uslovima kulturna dobra i kulturno nasleđe srpskog naroda i nacionalnih manjina.

Informisanje

Član 38.

Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na potpuno, nepristrasno istinito i pravovremeno, informisanje na svom jeziku, uključujući pravo na izražavanje, primanje, slanje i razmenu informacija i ideja putem elektronskih i štampanih medija.

Član 39.

Javni servis čiji je osnivač Republika Srbija ili autonomna pokrajina će u programima radija i televizije javnog servisa obezbediti informativne, kulturne i obrazovne sadržaje na jeziku nacionalne manjine.

Svojim programskim sadržajima Javni servis će jačati i promovisati kulturni identitet i tradiciju nacionalnih manjina.

Javni servis čiji je osnivač Republika Srbija ili autonomna pokrajina će oformiti redakciju za informisanje na jezicima nacionalnih manjina.

Javni servis je dužan pribaviti saglasnost nacionalnog saveta nacionalne manjine za programske sadržaje, predviđene programskom šemom, koje će emitovati na jeziku nacionalne manjine.

Član 40.

Radi ostvarivanja prava na informisanje na svom maternjem jeziku, pripadnici nacionalnih manjina mogu osnivati i održavati medije, u postupku i na način određen posebnim zakonom kojim se uređuje oblast informisanja.

Nacionalni savet nacionalne manjine može osnovati ustanove i privredna društva radi ostvarivanja prava na javno informisanje na jeziku nacionalne manjine.

Pravno lice osnovano od strane nacionalnog saveta nacionalne manjine, putem kojeg pripadnici nacionalne manjine ostvaruju svoje pravo na informisanje na maternjem jeziku, odnosno koje proizvodi medijske sadržaje na jeziku nacionalne manjine, sufinansira se iz budžeta Republike, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave.

Član 41.

Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave u kojoj pripadnici nacionalnih manjina čine najmanje 10% od ukupnog broja stanovnika, obezbeđuju ostvarivanje prava na informisanje na jezicima nacionalnih manjina godišnjim sufinansiranjem projekata u oblasti javnog informisanja, u skladu sa posebnim zakonom kojim se uređuje oblast informisanja.

Sredstava iz stava 1. ovog člana dodeljuju se na osnovu posebnog konkursa koji se, jednom godišnje, raspisuje za informisanje na jezicima nacionalnih manjina.

Političko organizovanje nacionalnih manjina i zastupljenost u predstavničkim telima na svim nivoima vlasti u Republici Srbiji

Član 42.

Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na udruživanje, političko organizovanje i osnivanje političkih stranaka.

Član 43.

Politička stranka nacionalne manjine je organizacija građana pripadnika nacionalnih manjina slobodno i dobrovoljno udruženih radi ostvarivanja političkih ciljeva demokratskim oblikovanjem političke volje građana pripadnika nacionalnih manjina i učešća na izborima.

Politička stranka nacionalne manjine je politička stranka čije je delovanje, posebno usmereno na predstavljanje i zastupanje interesa nacionalne manjine i zaštitu i unapređenje prava pripadnika te nacionalne manjine u skladu sa ustavom, zakonom i međunarodnim standardima, uređeno osnivačkim aktom, programom i statutom političke stranke.

Delovanje političke stranke nacionalne manjine ne može biti usmereno na nasilno rušenje ustavnog poretka i narušavanje teritorijalne celovitosti Republike Srbije, kršenje zajemčenih ljudskih ili manjinskih prava ili izazivanje i podsticanje rasne, nacionalne ili verske netrpeljivosti.

Član 44.

Političku stranku nacionalne manjine može osnovati najmanje 3.000 punoletnih i poslovno sposobnih državljana Republike Srbije, pripadnika nacionalne manjine, upisanih u poseban

birački spisak nacionalne manjine, na način propisan zakonom kojim se uređuje rad političkih stranaka.

Politička stranka nacionalne manjine ima pravo podnositi izbornu listu za izbor narodnih poslanika u Narodnoj skupštini Republike Srbije, poslanika u skupštini Autonomne pokrajine ili odbornika u skupštini jedinice lokalne samouprave.

Političkoj stranci nacionalne manjine ili koaliciji stranaka koju isključivo čine političke stranke nacionalnih manjina, organ nadležan za sprovođenje izbora za izbor narodnih poslanika, pod uslovima i na način utvrđen ovim zakonom, utvrđuje položaj izborne liste nacionalne manjine.

Član 44a.

Položaj izborne liste nacionalne manjine utvrdiće se političkoj stranci ili koaliciji političkih stranaka iz stava 1. i 2. ovog člana, koja:

1. kao svoj osnovni cilj ima predstavljanje i zastupanje interesa jedne nacionalne manjine, kao i zaštitu i poboljšanje prava pripadnika te nacionalne manjine, što se utvrđuje uvidom u dostavljeni program i statut političke stranke nacionalne manjine ili programe i statute političkih stranaka nacionalnih manjina koje obrazuju koaliciju;
2. dostavi dokaz da je, u skladu sa zakonom, registrovana kao politička stranka nacionalne manjine odnosno kao političke stranke nacionalnih manjina u slučaju obrazovanja koalicije dve ili više političkih stranaka nacionalnih manjina
3. dostavi dokaz da su kandidati na izbornoj listi upisani u poseban birački spisak nacionalne manjine za čije predstavljanje i zastupanje je registrovan podnosilac izborne liste ili nacionalnih manjina u slučaju koalicije političkih stranaka nacionalnih manjina odnosn
4. dostavi najmanje 3.000 overenih izjava birača da podržavaju izbornu listu;

Kandidati na izbornoj listi čiji je podnosilac politička stranka nacionalne manjine ili koalicija političkih stranaka nacionalnih manjina, a koji biračko pravo stiču najkasnije na dan održavanja izbora, umesto dokaza kojim potvrđuju upis u poseban birački spisak, dostaviće izjavu, overenu u skladu sa zakonom, kojom potvrđuju pripadnost nacionalnoj manjini za čije predstavljanje i zastupanje je registrovan podnosilac ili su registrovani podnosioci izborne liste.

Član 44 b.

Sticanje statusa izborne liste nacionalne manjine u postupku sprovođenja izbora za izbor poslanika u skupštini Autonomne pokrajine i odbornika u skupštini jedinice lokalne samouprave ostvaruje se način utvrđen članom 44a. ovog zakona i odredbama zakona i drugog opšteg akta kojim se uređuje izbor poslanika u skupštini Autonomne pokrajine i izbor odbornika u skupštini jedinice lokalne samouprave.

Član 45.

Republika Srbija će omogućiti odgovarajuću zastupljenost političkih stranaka nacionalnih u Narodnoj skupštini Republike Srbije.

Odgovarajuća zastupljenost političkih stranaka nacionalnih manjina u Narodnoj skupštini Republike Srbije osigura će se izbornom narodnih poslanika u više izbornih jedinica.

Područja u Republici Srbiji tradicionalno naseljena pripadnicima nacionalnih manjina, odnosno lokalne samouprave koje tradicionalno pripadaju takvim područjima, zakonom kojim se uređuje izbor narodnih poslanika u Narodnoj skupštini Republike Srbije, predvideće se kao posebne izborne jedinice.

U izbornim jedinicama iz stava 3. ovog člana biraće se najmanje pet a najviše dvadeset narodnih poslanika, što će se bliže urediti zakonom kojim se reguliše izbor narodnih poslanika u Narodnoj skupštini Republike Srbije.

Zastupljenost u okviru sudske vlasti

Član 46.

U postupku predlaganja i izbora nosilaca sudijske i javnotužilačke funkcije obezbeđuje se zastupljenost nacionalnih manjina srazmerna nacionalnoj strukturi stanovništva područja, prema rezultatima poslednjeg popisa stanovništva, za koje su sudovi i tužilaštva u kojima se sprovodi postupak izbora osnovani i nadležni.

U postupcima iz stava 1. ovog člana vodi se računa o poznavanju jezika i pisma nacionalne manjine i stručne pravne terminologije na jeziku i pismu nacionalne manjine koji je u službenoj upotrebi u sudu, od strane kandidata.

Odredbe iz stava 1. i 2. ovog člana imaju se primeniti i na prijem sudijskih i tužilačkih pomoćnika i pripravnika.

Zastupljenost u državnim organima, javnim službama, preduzećima i ustanovama, organima autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave

Član 47.

Nacionalne manjine imaju pravo na zastupljenost i zapošljavanje u državnim organima, javnim službama, preduzećima i ustanovama, organima autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, srazmerno svojoj zastupljenosti u ukupnom procentu stanovništva prema rezultatima posljednjeg popisa stanovništva na teritoriji lokalne samouprave u kojoj su navedeni organi, organizacije, službe, preduzeća i ustanove ustanovljeni i za koju su osnovani i nadležni.

Prilikom zapošljavanja iz stava 1. ovog člana, vodiće se računa o poznavanju jezika i pisma nacionalne manjine.

Republika Srbija će naročito voditi računa o srazmernoj zastupljenosti nacionalnih manjina u policijskim upravama u opštinama i gradovima, koji se, shodno zakonu, smatraju nacionalno mešovitim sredinama.

Nacionalni simboli i praznici nacionalnih manjina

Član 48.

Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo izbora i upotrebe nacionalnih simbola i znamenja i ustanovljavanja i obeležavanja svojih praznika.

Na zgradama državnih i drugih organa, javnih službi, organizacija, ustanova i preduzeća, koji se nalaze na teritoriji jedinice lokalne samouprave u kojoj je u službenoj upotrebi jezik i pismo nacionalne manjine ili pripadnici nacionalne manjine čine najmanje 10% od ukupnog broja stanovnika prema rezultatima poslednjeg popisa stanovništva, stalno su istaknuti i nacionalni simboli i znamenja te nacionalne manjine.

Nacionalni simboli i znamenja pripadnika nacionalne manjine iz stava 2. ovog člana biće istaknuti u službenim prostorijama organa jedinice lokalne samouprave, javnih službi, ustanova i preduzeća čiji je osnivač jedinica lokalne samouprave, kao i u službenim prostorijama namenjenim za sklapanje braka.

Na zgradama organa jedinice lokalne samouprave, javnih službi, ustanova i preduzeća čiji je osnivač jedinica lokalne samouprave u kojoj pripadnici nacionalne manjine čine najmanje 5% od ukupnog broja stanovnika prema rezultatima poslednjeg popisa stanovništva, nacionalni simboli i znamenja nacionalne manjine biće istaknuti u dane praznika te nacionalne manjine.

U dane praznika nacionalne manjine, koji se praznuju, ne rade državni i drugi organi, javne službe, organizacije, ustanove i preduzeća koji se nalaze na teritoriji jedinice lokalne samouprave, u kojoj je u službenoj upotrebi jezik i pismo nacionalne manjine ili pripadnici te nacionalne manjine čine najmanje 10% od ukupnog broja stanovnika prema rezultatima poslednjeg popisa stanovništva.

Član 49.

Nacionalne manjine imaju pravo da ustanove dane od posebnog značaja za nacionalnu manjinu.

Odluku o proglašenju dana od posebnog značaja za nacionalnu manjinu donosi nacionalni savet nacionalne manjine i objavljuje se u službenom glasniku Republike Srbije.

Dani od posebnog značaja za nacionalnu manjinu obeležavaju se radno, kulturnim i drugim manifestacijama.

Sloboda veroispovesti

Član 50.

Pripadnicima nacionalnih manjina se, u skladu sa Ustavom, jemči pravo na slobodu veroispovesti.

Član 51.

Sloboda veroispovesti obuhvata: slobodu da se ima ili nema, zadrži ili promeni veroispovest ili versko uverenje, odnosno slobodu verovanja, slobodu ispovedanja vere u Boga; slobodu da se pojedinačno ili u zajednici sa drugima, javno ili privatno, ispoljava verovanje ili versko uverenje obavljanjem verskih obreda i u učestvovanjem u njima, verskom poukom i nastavom, negovanjem i razvijanjem verske tradicije, slobodu da se razvija i unapređuje verska prosveta i kultura.

Sve religije imaju jednak status i prava u Republici Srbiji.

Nijedna religija ne može biti ni na koji način privilegovana u odnosu na druge.

Verski praznici svih religija u Republici Srbiji obeležavajuće pod istim uslovima i na isti način. Verske zajednice, upisane u registar verskih zajednica koji vodi nadležni državni organ, imaju pravo osnivati ustanove predškolskog, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja i vaspitanja.

Službenicima verskih zajednica nije dozvoljeno članstvo u političkim strankama, učestovanje u izbornim kampanjama, članstvo u organima izvršne, sudske i zakonodavne vlasti, kao ni članstvo u nacionalnom savetu nacionalne manjine.

Ekonomski položaj nacionalnih manjina

Član 52.

Radi staranja o ekonomskom položaju pripadnika nacionalnih manjina odnosno ekonomskom razvoju nedovoljno razvijenih područja i regiona tradicionalno nastanjenih nacionalnim manjinama, kao i održivom i ravnomernom regionalnom razvoju i unapređenju ekonomskog položaja pripadnika nacionalnih manjina, Republika Srbija će osnovati Fond za održivi razvoj nedovoljno razvijenih područja, kao posebno pravno lice.

Fond iz stava 1. ovog člana, sprovodiće Strategiju održivog razvoja nedovoljno razvijenih područja koju će usvojiti Vlada Republike Srbije.

Pravo saradnje sa sunarodnicima u zemlji i u inostranstvu

Član 53.

Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo da slobodno zasnivaju i održavaju miroljubive odnose unutar Republike Srbije i van njenih granica s licima koja zakonito borave u drugim državama, posebno sa onima sa kojima imaju zajednički etnički, kulturni, jezički i verski identitet ili zajedničko kulturno nasleđe.

Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo da sa svojim sunarodnicima u inostranstvu osnivaju zajedničke organizacije i ustanove u oblastima od značaja za očuvanje tradicije, identiteta i posebnosti nacionalne manjine kojoj pripadaju, u skladu sa važećim domaćim i međunarodnim propisima.

Nacionalni savet nacionalne manjine, može sarađivati sa međunarodnim i regionalnim organizacijama, sa organizacijama i ustanovama u matičnim državama, kao i sa nacionalnim

savetima ili sličnim telima svojih sunarodnika ili drugih nacionalnih manjina u drugim državama sa kojima može osnivati zajednička tela u oblastima od značaja za očuvanje tradicije, identiteta i posebnosti nacionalne manjine koju predstavlja.

Državni, regionalni ili lokalni organi vlasti iz drugih država, u kojima zakonito borave lica koja sa pripadnicima nacionalnih manjina u Republici Srbiji imaju zajednički etnički, kulturni, jezički i verski identitet ili zajedničko kulturno nasleđe, mogu finansirati ili sufinansirati projekte od značaja za pripadnike nacionalne manjine u Republici Srbiji.

VI SAVET ZA NACIONALNE MANJINE

Član 54.

U cilju očuvanja, unapređenja i zaštite nacionalnih, etničkih, verskih, jezičkih i kulturnih posebnosti pripadnika nacionalnih manjina i u cilju ostvarivanja njihovih prava, Vlada Republike Srbije obrazuje Savet za nacionalne manjine, (u daljem tekstu Savet) kao stalno radno telo Vlade.

Član 55.

Savet čine: predsednik Vlade Republike Srbije, ministri nadležni za ljudska i manjinska prava, obrazovanje, kulturu, informisanje, pravdu, unutrašnje poslove, poslove državne uprave i lokalne samouprave, omladinu, sport i predsednici nacionalnih saveta nacionalnih manjina.

Predsednik Vlade je predsednik Saveta, saziva sednice Saveta i njima predsedava.

Savet se po pravilu sastaje najmanje četiri puta godišnje a po potrebi i češće.

Vlada određuje organ državne uprave, odnosno službu Vlade zaduženu da pruža stručnu i administrativno-tehničku podršku radu Saveta.

Član 56.

Savet:

- 1) prati i razmatra stanje ostvarivanja prava nacionalnih manjina i stanje međunacionalnih odnosa u Republici Srbiji;

- 2) predlaže mere za unapređenje pune i delotvorne ravnopravnosti pripadnika nacionalnih manjina i razmatra i daje saglasnost na mere koje u te svrhe predlože drugi organi i tela;
- 3) prati ostvarivanje saradnje nacionalnih manjina i nacionalnih saveta nacionalnih manjina sa državnim organima, organima autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave;
- 4) razmatra nacрте zakona i drugih propisa od značaja za ostvarivanje prava nacionalnih manjina i o tome obaveštava Vladu;
- 5) razmatra međunarodne sporazume koji se odnose na položaj nacionalnih manjina i zaštitu njihovih prava u postupku njihovog zaključivanja;
- 6) potvrđuje nacionalne simbole, znamenja i praznike nacionalnih manjina, na predlog nacionalnih saveta nacionalnih manjina;
- 7) razmatra uslove za rad nacionalnih saveta nacionalnih manjina i predlaže mere u toj oblasti;
- 8) prati ostvarivanje međunarodnih obaveza Republike Srbije u oblasti ostvarivanja prava pripadnika nacionalnih manjina i o tome obaveštava Vladu;

Nacrti zakona i drugih propisa od značaja na ostvarivanje prava nacionalnih manjina ne mogu biti doneti bez saglasnosti Saveta, kada razmatra pitanja te prirode Savet odlučuje konsenzusom.

VII NADZOR

Član 57.

Nadzor nad primenom ovog zakona vršiće ministarstvo nadležno za poslove ljudskih i manjinskih prava.

VIII KAZNENE ODREDBE

Prekršajne sankcije

Član 58.

Ko postupi suprotno članu 7. i članu 8. ovog zakona kazniće se novčanom kaznom do 100.000 dinara i zatvorom do trideset dana.

Član 59.

Ko postupi suprotno članu 13. ovog zakona, odnosno ne podnese izveštaj iz člana 13. ovog zakona kazniće se novčanom kaznom od 100.000 dinara.

U slučaju da jedinica lokalne samouprave, iz člana 13 ovog zakona, propusti da, u roku od šest meseci od stupanja na snagu ovog zakona, obrazuje radno telo iz člana 13. ovog zakona, kazniće se novčanom kaznom od 150.000 dinara, a predsednik opštine/gradonačelnik i predsednik skupštine jedinice lokalne samouprave kazniće se novčanom kaznom od 100.000 dinara.

Član 60.

Novčanom kaznom od 500.000 do 2.000.000,00 dinara kazniće se Republika, Autonomna pokrajina ili lokalna samouprava ukoliko u budžetu ne utvrdi sredstva za finansiranje redovne delatnosti nacionalnih saveta nacionalnih manjina u skladu sa članom 16. ovog zakona.

Član 61.

Novčanom kaznom od 250.000 dinara kazniće se ministarstvo nadležno za poslove obrazovanja ili ustanova obrazovanja i vaspitanja ukoliko postupe suprotno obavezi iz člana 20. stav 4. 5. i 6. ovog zakona.

Za postupanje suprotno članu 20. stav 4. 5. i 6. ovog zakona, novčanom kaznom od 100.000 dinara, kazniće se i odgovorno lice u ministarstvu nadležnom za poslove obrazovanja ili direktor ustanove obrazovanja i vaspitanja.

Član 62.

Službeno lice koje postupi suprotno članu 26. ovog zakona, odnosno odbije da lično ime ili ime deteta pripadnika nacionalne manjine upiše u javne isprave, službene evidencije i zbirke podataka prema jeziku i pravopisu pripadnika nacionalne manjine, kazniće se novčanom kaznom od 100.000 dinara i zatvorom do 30 dana.

Član 63.

Jedinica lokalne samouprave koja ne uvede u ravnopravnu službenu upotrebu jezik nacionalne manjine, shodno članu 28. stav 2. ovog zakona ili postupi suprotno članu 28. stav 3. ovog zakona, kazniće se novčanom kaznom od 500.000 dinara.

Član 64.

Novčanom kaznom od 50.000 do 500.000 dinara kazniće se, državni organ, organ autonomne pokrajine i organ lokalne samouprave, javna ustanova, odnosno organizacija koja vrši javna ovlašćenja čije je sedište ili sedište organizacione jedinice na teritoriji lokalne samouprave u kojoj je u službenoj upotrebi jezik nacionalne manjine:

1. ako je naziv organa, ustanove, organizacije ili organizacione jedinice i ulice napisan suprotno odredbama člana 28. ovog zakona;
2. simboli i znamenja nacionalne manjine nisu istaknuti ili su istaknuti protivno odredbama člana 48. ovog zakona;
3. koji obavlja rad u dane praznika nacionalne manjine suprotno odredbama člana 48. ovog zakona.

Za postupanje iz stava 1. ovog člana, novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara, kazniće se i odgovorno lice u državnom organu, organu autonomne pokrajine i organu lokalne samouprave, javnoj ustanovi, odnosno organizaciji koja vrši javna ovlašćenja.

Član 65.

Novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara kazniće se, organizacija ovlašćena za postavljanje saobraćajnih znakova ukoliko su saobraćajni znakovi i oznake sa nazivima naseljenih mesta ispisani suprotno odredbama člana 28. ovog zakona.

Za postupanje suprotno članu 28. ovog zakona, kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu iz stava 1. ovog člana novčanom kaznom od 10.000 do 50.000 dinara.

Član 66.

Novčanom kaznom od 100.000,00 do 150.000 dinara kazniće se, službeno i odgovorno lice, u nadležnom organu, javnoj ustanovi odnosno organizaciji koja vrši javna ovlašćenja ukoliko, suprotno članu 29. ovog zakona, na zahtev stranke ne vodi postupak ili ne izda javnu ispravu, ličnu kartu ili pasoš na jeziku nacionalne manjine koji je u službenoj upotrebi.

Član 67.

Razrešiće se dužnosti i kazniti novčanom kaznom od 100.000 dinara direktor ustanove predškolskog vaspitanja i obrazovanja, direktor ustanove, osnovnog ili srednjeg obrazovanja i vaspitanja, za koga se utvrdi, od strane nadležnog organa, Zaštitnika građana ili Poverenika

za zaštitu ravnopravnosti, da je pripadniku nacionalne manjine onemogućio ostvarivanje prava na obrazovanje na maternjem jeziku.

Zaposleni ili stručni saradnik u ustanovi predškolskog vaspitanja i obrazovanja, osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja, za koga se od strane nadležnog organa, Zaštitnika građana ili Poverenika za zaštitu ravnopravnosti utvrdi da je pripadniku nacionalne manjine onemogućio ostvarivanje prava na obrazovanje na maternjem jeziku kazniće se novčanom kaznom od 100.000 dinara.

Novčanom kaznom od 50.000,00 do 150.000,00 dinara kazniće se odgovorno lice u obrazovnoj ili vaspitnoj ustanovi:

1. ako se u ustanovi vode službene evidencije suprotno odredbama člana 29. ovog zakona;
2. ako ustanova izdaje javne isprave suprotno odredbama člana 29. ovog zakona.

Član 68.

Novčanom kaznom od 100.000,00 do 200.000,00 dinara, kazniće se odgovorno lice u ustanovi kulture koja usvoji plan i program rada suprotno odredbi člana 33. i člana 36. ovog zakona.

Član 69.

Novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara kazniće se odgovorno lice u javnom servisu koje emituje program suprotno odredbama člana 39. ovog zakona.

Novčanom kaznom od 100.000 dinara, kazniće se i odgovorno lice u javnom servisu koji, u skladu sa članom 39. ovog zakona, ne oformi redakciju za informisanje na jezicima nacionalnih manjina.

Član 70.

Novčanom kaznom od 300.000 dinara kazniće se nadležni organ koji ne sprovede i ne okonča javni konkurs iz člana 41. ovog zakona.

Novčanom kaznom od 100.000 dinara kazniće se i odgovorno lice u nadležnom organu koji nije sproveo i okončalo javni konkurs iz člana 41. ovog zakona.

Član 71.

Ukoliko se ponovi delo za koje je, ovim zakonom, propisana kazna, lice koje ga ponovi ili odgovorno lice u pravnom licu, ukoliko se delo ponovi od strane organa javne vlasti i drugog

pravnog lica čiji je osnivač Republika, Autonomna pokrajina ili lokalna samouprava, kazniće se istom novčanom kaznom i zatvorom od šezdeset dana.

Krivične sankcije

Član 72.

Ko preduzme mere i radnje, zabranjene članom 9. ovog zakona, kazniće se zatvorom od šest meseci do tri godine.

IX PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 73.

Zakon, opisan u članu 11. ovog zakona, doneće se u roku od šest meseci od stupanja na snagu ovog zakona.

Član 74.

Republički fond za nacionalne manjine osnovaće se u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 75.

Javni servis čiji je osnivač Republika Srbija ili autonomna pokrajina će oformiti redakcije za informisanje na jezicima nacionalnih manjina u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 76.

Fond za održivi razvoj nedovoljno razvijenih područja osnovaće se u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Strategiju održivog razvoja nedovoljno razvijenih područja doneće se se u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona .

Član 77.

Vlada Republike Srbije će odluku o obrazovanju Saveta za nacionalne manjine doneti u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 78.

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaju da važi Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina („Službeni listi SRJ“, br. 11/2002, „Službeni list SCG“, br. 1/2003 – Ustavna povelja i „Službeni glasnik RS“, br. 72/2009 - dr. zakon, 97/2013 - odluka US i 47/2018).

Član 79.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

O B R A Z L O Ž E N J E:

I USTAVNI OSNOV:

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu 99. stav 1. tačka 7, članu 97. stav 1. tačka 2, članu 14 stav 2 i članovima 75 – 81. Ustava Republike Srbije.

Članom 99. stav 1. tačka 7. Ustava Republike Srbije propisano je da Narodna skupština donosi zakone i druge opšte akte iz nadležnosti Republike Srbije.

Članom 97. stav 1. tačka 2. Ustava Republike Srbije, između ostalog, propisano je da Republika Srbija obezbeđuje i uređuje ostvarivanje i zaštitu sloboda prava građana i sankcije za povredu sloboda i prava građana.

Članom 14. stav 2. Ustava Republike Srbije propisano je da država jemči posebnu zaštitu nacionalnim manjinama radi ostvarivanja potpune ravnopravnosti i očuvanja njihovog identiteta.

Članom 75. Ustava Republike Srbije propisano je, između ostalog, da se pripadnicima nacionalnih manjina pored prava koja su Ustavom zajemčena ostalim građanima, jemče dodatna individualna ili kolektivna prava.

Članom 76. Ustava Republike Srbije propisano je da se posebni propisi i privremene mere mogu uvesti u ekonomskom, socijalnom, kulturnom i političkom životu, ako su usmereni na uklanjanje izrazito nepovoljnih uslova života koji ih posebno pogađaju.

Ustav Republike Srbije članom 77. utvrđuje ravnopravnost pripadnika nacionalnih manjima u upravljanju javnim poslovima i stupanju na javne funkcije kao i obavezu da se prilikom zapošljavanja u organima javne vlasti na svim nivoima osigura srazmerna zastupljenost nacionalnih manjina.

Član 78. Ustava Republike Srbije zabranjuje asimilaciju nacionalnih manjina i preduzimanje mera koje bi prouzrokovale promenu nacionalne strukture stanovništva područja gde nacionalne manjine tradicionalne žive.

Članom 79. Ustava Republike Srbije, između ostalog, propisano je da pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na izražavanje, čuvanje, negovanje, razvijanje i javno izražavanje etničke, verske i kulturne posebnosti, te na upotrebu svojih simbola na javnim mestima.

Član 80. Ustava Republike Srbije utvrđuje, između ostalog, pravo pripadnika nacionalnih manjina na nesmetanu saradnju i održavanje veza sa svojim sunarodnicima u inostranstvu.

Član 81. Ustava utvrđuje obavezu Republici Srbiji da preduzima efikasne mere za unapređenje uzajamnog poštovanja, razumevanja i saradnje među svim ljudima koji žive na njenoj teritoriji, bez obzira na njihov etnički, jezički ili verski identitet.

II RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA:

Razlozi za donošenje ovog zakona sadržani su u potrebi usklađivanja Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina sa stvarnim potrebama unapređenja položaja nacionalnih manjina u Republici Srbiji. Postizanje suštinske ravnopravnosti između pripadnika većinskog naroda i pripadnika nacionalnih manjina uslovljeno je, između ostalog, donošenjem i primenom ovog zakona.

Postojeći Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, iako ima istorijski značaj jer je po prvi put u pravnom sistemu naše zemlje predvideo niz progresivnih rešenja, kao što su određenje pojma nacionalne manjine, uspostavljanje samouprave nacionalnih manjina propisivanje afirmativnih mera itd, izgubio je na svojoj aktuelnosti i u suštinskom smislu je lišen mogućnosti da utiče na unapređenje položaja nacionalnih manjina.

Kada se govori o razlozima za donošenje ovog zakona važno je napomenuti činjenicu da je prilikom donošenja Zakona o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina ("Službeni glasnik RS", broj 47/2018) trebalo pristupiti donošenju novog teksta zakona. Formalni odnosno pravno-tehnički razlozi i obaveze, kao i suštinske potrebe, nalagali su da se izradi nov Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina. Članom 47. stav 2. Jedinistvenih metodoloških pravila za izradu propisa („Službeni glasnik RS“, broj 21/2010) propisano je da ako se više od polovine članova osnovnog propisa menja, odnosno dopunjuje, treba doneti novi propis. Članom 8. stav 2. Zakona o narodnoj skupštini („Službeni glasnik RS“, broj 9/2010) propisano je da su nadležni organi prilikom izrade predloga zakona i drugih propisa dužni primenjivati jedinstvena metodološka pravila za izradu propisa. Dakle, donošenjem ovog zakona ispravlja se i greška učinjena prilikom poslednje izmene i dopune Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina.

Pored formalnih, odnosno pravno – tehničkih razloga, i navedenih suštinskih razloga važno je istaći i činjenicu da prava i slobode nacionalnih manjina u Republici Srbiji nisu, u dovoljnoj

meri ili nikako, zaštićeni adekvatnim sankcijama odnosno kaznenim odredbama. Ta činjenica je ostvarivanje prava nacionalnih manjina potisnula na društvene margine i kreirala ambijet i svest da je primena Ustavom garantovanih prava stvar dobre volje a ne stroga obaveza. Ovaj zakon utvrđujući adekvatne sankcije, predstavlja najbolji vid zaštite i čvrst garant da će se propisana prava u praksi sprovoditi.

Pored toga, bitno je naglasiti da je pravac kojim se kreće ovaj zakon u prvom redu zasnovan na interpretaciji Ustava Republike Srbije i potvrđenih međunarodnih ugovora u pogledu široke afirmacije prava i sloboda nacionalnih manjina. Shodno tome, ključna misija ovog zakona jeste da se

U pravnom sistemu Republike Srbije ne postoji zakon koji objedinjuje i uređuje sva prava i slobode, koja su Ustavom garantovana pripadnicima nacionalnih manjina, i način njihovog ostvarivanja. Shodno tome ovaj zakon, propisujući prava nacionalnih manjina i način njihovog ostvarivanja uz adekvatne kaznene odredbe, u velikoj meri kodifikuje pravni okvir Republike Srbije u pogledu prava i sloboda nacionalnih manjina. Ovim Zakonom o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina pitanje položaja i ostvarivanja prava nacionalnih manjina, stavlja među državne prioritete i pitanja od prvorazrednog značaja kojima se postiže dugoročna stabilnost ali i konkretno materijalizuje ustavom proklamovan princip postizanja suštinske ravnopravnosti između pripadnika nacionalnih manjina i građana koji pripadaju većinskom srpskom narodu. Potrebno je istaći da se ovim zakonom ne isključuje mogućnost da se i drugim zakona pojedina prava i način njihovog ostvarivanja zasebno tretiraju. Postojanje ovako koncipiranog zakona potrebno je i radi izgradnje efektivnog pravnog poretka u Republici Srbiji koji na različite potrebe različitih struktura stanovništva u Republici Srbiji, u ovom slučaju različitih nacionalnih identiteta, reaguje istovetno, tretira ih na isti način, poklanja im jednaku pažnju, stavlja ih u istu ravan i jednako ih štiti.

Predložena rešenja u ovom zakonu doprinose suštinskom priznanju društvene raznolikosti i kreiraju pravni ambijet neophodan za punu integraciju potreba i interesa nacionalnih manjina u pravni, politički i društveni sistem Republike Srbije.

Ovaj zakon svoj autoritet u pravnom poretku Republike Srbije, pored navedenih ustavnih principa, načela i odredbi, crpi i iz činjenice da je članom 105. stav 3. Ustava Republike Srbije propisano da se ova vrsta zakona donosi većinom od ukupnog broja poslanika, što

pitanje položaja, prava i slobda nacionalnih manjina stavlja u ravan najvažnijih državnih pitanja Republike Srbije.

Donošenjem ovog zakona Republika Srbija potvrđuje svoje demokratsko opredeljenje, podiže svoj međunarodni ugled, ubrzava postupak učlanjenja u Evropsku uniju i na suštinski način sve oblasti društvenog života jednako čini dostupnim kako pripadnicima većinskog naroda tako i pripadnicima nacionalnih manjina i otklanja sve prepreke koje onemogućavaju ostvarenje navedneih ideala i okončanje procesa koji su od suštinske važnosti za Republiku Srbiju.

III OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA:

Članom 1. utvrđen je predmet i oblast uređivanja zakona i propisano da je puna i efektivna ravnopravnost pripadnika nacionalnih manjina, očuvanje i unapređenje njihovog identiteta i posebnosti, unapređenje položaja i prava pripadnika nacionalnih manjina, te očuvanje njihovog ljudskog dostojanstva i ostvarenje pune slobode u pravednom, otvorenom i demokratskom društvu javni interes Republike Srbije.

Članom 2. propisano je da se zakoni tumače i primenjuju u korist unapređenja prava i položaja pripadnika nacionalnih manjina i određen je odnos ovog zakona sa drugima zakonima. Ovim članom je definisano, da ako je ovim zakonom uređeno pitanje koje je drugim zakonima na drukčiji način regulisano, primenjivaće se odredbe ovog zakona.

Članom 3. je propisana zaštita stečenih prava, odnosno da se ovim zakonom ne menjaju niti ukidaju prava koja su pripadnici nacionalnih manjina stekli, po više osnova, pre donošenja ovog zakona.

Članom 4. određen je pojam nacionalne manjine.

Članom 5. propisana je zabrana diskriminacije prema pripadnicima nacionalnih manjina i obavezna organa javne vlasti da ne mogu donositi pravne akte i preduzimati mere kojima se vrši diskriminacija.

Članom 6. propisana je obaveza organima vlasti u Republici Srbiji da radi postizanja pune i efektivne ravnopravnosti pripadnika nacionalnih manjina donose odgovarajuće propise i preduzimaju potrebne mere. Istim članom je propisano da se neće smatrati diskriminacijom mere koje treba sprovesti zapošljavanju javnom sektoru a putem kojih se treba osigurati puna

i efektivna ravnopravnost odnosno odgovarajuća zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina, pri čemu se jasno normira da će takve mere imati temporalni karakter, odnosno da će važiti do postizanja odgovarajuće zastupljenosti.

Članom 7. utvrđena je zaštita od trpljenja štete zbog izražavanja ili neizražavanja svoje nacionalne pripadnosti, takođe je propisana zabrana svake registracija o nacionalnoj pripadnosti koja nije proizvod volje pripadnika nacionalne manjine. Ovim članom utvrđeno je pravo upisa u službene evidencije i zbirke ličnih podataka ako je predviđeno da takav upis bude od značaja za ostvarivanje njihovih prava.

Članom 8. zabranjuje se svaka radnja ili mera koja obavezuje ili podstiče pripadnike nacionalnih manjina na odricanje od svojih posebnosti i identiteta.

Članom 9. propisana je zabrana organima vlasti u Republici Srbiji, na svim niovima, da preduzimanjem mera ili radnji menjaju nacionalni sastav stanovništva na štetu pripadnika nacionalnih manjina ili da pripadnicima nacionalnih manjina otežavaju i onemogućavaju ostvarivanje prava.

Članom 10. propisana je mogućnost da se pokrajinskim propisima mogu ustanoviti dodatna prava pripadnika nacionalnih manjina, u skladu sa Ustavom.

Članom 11. utvrđena je obaveza donošenja posebnog zakona kojima će se urediti postupak ispitivanja i utvrđivanja odgovornosti (lustracija) za kršenja ljudskih prava otmica, ubistava, prisilnog raseljavanja, torture i drugih oblika nasilnog, nezakonitog, nečovečnog i nehumanog postupanja i kažnjavanja koje je sprovedeno ili primenjeno prema pripadnicima nacionalnih manjina.

Članom 12. propisano je da se područjima koja su tradicionalno naseljena pripadnicima nacionalnih manjina, u postupku definisanja teritorijalno – administrativne uređenosti Republike Srbije, utvrdi status teritorijalno – administrativnih celina u okviru Republike Srbije. Ovim članom se utvrđuje obaveza Republike Srbije da putem istog ili sličnog mehanizma, utvrđenog u članu 79. stav 2. Ustava Republike Srbije, svim pripadnicima nacionalnih manjina na celoj teritoriji Republike Srbije osigura jednak tretman, jednake mogućnosti za očuvanje posebnosti, unapređenja položaja, utvrđivanja i ostvarivanja prava.

Članom 13. propisana je obaveza razmatranja izveštaja o položaju i stepenu ostvarivanja individualnih i kolektivnih prava pripadnika nacionalnih manjina sa predlogom mera za unapređenje njihovog položaja, u Narodnoj skupštini Republike Srbije, skupštini autonomne pokrajine i skupštine jedinice lokalne samouprave. Ovim članom je propisana obaveza jedinicama lokalne samouprave da obrazuju stalno radno telo, pri skupštini jedinice lokalne

samouprave, sa zadatkom da prati ostvarivanje individualnih i kolektivnih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina na teritoriji jedinice lokalne samouprave.

Članom 14. utvrđen je pojam i definicija samouprave nacionalnih manjina. Ovim odredbama samouprava nacionalnih manjina se definiše kao efektivan mehanizam koji može da doprinose suštinskom unapređivanju položaja pripadnika nacionalnih manjina.

Članom 15. propisano je da pripadnici nacionalnih manjina radi ostvarivanja prava na samoupravu i ostvarivanja drugih kolektivnih prava biraju svoja predstavnička tela sa javnim ovlašćenjima – nacionalne savete. Ovim članom je utvrđen i pravni status nacionalnog saveta kao i principi na kojima se formira nacionalni savet.

Članom 16. propisan je način finansiranja nacionalnih saveta nacionalnih manjina i određen je iznos sredstava predviđen za tu namenu.

Članovima 17. i 18. propisana je obaveza osnivanja Republičkog fonda za nacionalne manjine, kao posebnog pravno lice, radi finansiranja i sufinansiranja projekata nacionalnih manjina u oblastima obrazovanja, kulture, informisanja, službene upotrebe jezika i pisma, kao i u drugim oblastima od značaja za unapređenje položaja nacionalnih manjina, očuvanja tradicije, identiteta i posebnosti nacionalnih manjina i utvrđen je način i iznos sredstava za njegovo finansiranje.

Članom 19. propisano je da je izražavanje, čuvanje, negovanje, razvijanje, prenošenje i javno ispoljavanje nacionalne i etničke, kulturne, verske i jezičke posebnosti neotuđivo individualno i kolektivno pravo pripadnika nacionalnih manjina. Ovim članom se pravo na očuvanje posebnosti, identiteta i tradicije većinskog naroda i pripadnika nacionalnih manjina u pravnom sistemu države stavlja u istu ravan odnosno ujednačava.

Članom 20. utvrđeno je pravo pripadnika nacionalnih manjina na obrazovanje na svom maternjem jeziku odnosno govoru na svim nivoima obrazovanja u Republici Srbiji, definisan je cilj obrazovanja na jezicima nacionalnih manjina, kao i obaveze državnih i drugih organa u pogledu stvaranja potrebnih uslova za ostvarivanje ovog prava, jednakog staranja o obrazovanju bez obzira na jezik nastave na kojem ono ostvaruje i naročito na postupak i način upisa, posebno u pogledu određivanja jezika nastave bez obzira na nacionalnu pripadnost. Ovim članom je i propisano da obrazovanje na jeziku nacionalne manjine ne isključuje obavezno učenje srpskog jezika

Članom 21. utvrđena je struktura plana i programa nastave i učenja za predmete koji se odnose na grupu predmeta iz oblasti istorije, umetnosti, kulture i tradicije nacionalne manjine a kojim se izražava posebnost nacionalne manjine. Ovim članom, nacionalni savet nacionalne

manjine utvrđen je kao predlagač navedene strukture za predmete od posebnog značaja za nacionalnu manjinu.

Članom 22. propisan je postupak donošenja programa nastave i učenja za predmete koji izražavaju posebnost nacionalne manjine i utvrđene su obaveze nadležnim državnim organima i telima da posebnosti nacionalnih manjina budu sadržane u odgovarajućim planovima i programima nastave i učenja. Pored navedenog, ovim članom, organi, tela i organizacije nadležni za učešće u postupku donošenja i donošenje planova i programa za predmete od posebnog značaja za nacionalnu manjinu lišeni su prava da predložene sadržaje ne odobre ili da iste menjaju zbog terminološkog određivanja pojmova, događaja i ličnosti. Ova odredba ima za cilj da se uočena manjkavost u pogledu nedostajućih udžbenika za predmete od posebnog značaja za nacionalne manjine dugoročno otkloni ali i da se sistem obrazovanja u Republici Srbiji obogati i prožme sadržajima koji su od značaja za očuvanje i promociju identiteta i posebnosti nacionalnih manjina. Na taj način pored suštinske tolerancije koja se usađuje i oživljava u pravni, obrazovni i društveni sistem u Republici Srbiji, pripadnicima nacionalnih manjina daje se mogućnost, koja im je do sada uskraćena, do kroz obrazovni sistem u Republici Srbiji dobijaju necenzurisana saznanja o svom identitetu, posebnostima, istoriji itd. Odredbe ovog člana pružaju mogućnost da obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina bude oslobođeno nacionalnih, ideoloških, političkih i drugih interesa većinskog naroda odnosno da se sistem obrazovanja oslobodi dominacije i interesa koji su do sada kroz zakone nametani već da svaka nacionalna i etnička zajednica svoj identitet može ugraditi u mozaik sistema obrazovanja u Republici Srbiji. Putem ovih odredbi, stvara se potrebni pravni okvir i osnov koji pruža mogućnost da pripadnici nacionalnih manjina mogu sticati znanja o činjenicama i događajima koji su određivala položaj nacionalnih manjina u Republici Srbiji sa ciljem učvršćivanja systemske i društvene tolerancije i suživota. Shodno tome ovim članom se propisuje i da nastava na srpskom jeziku, treba da sadrži gradivo koje sadrži saznanja o istoriji, kulturi i položaju nacionalnih manjina, te druge sadržaje koji pospešuju međusobnu toleranciju i suživot.

Članom 23. uređen je način ostvarivanja prava na visoko obrazovanje na jeziku nacionalne manjine. Istim članom je utvrđena obaveza Republici Srbiji da pripadnicima nacionalnih manjina koji su stekli visoko obrazovanje u inostranstvu, na svom maternjem jeziku, Republika Srbija prizna tako stečene visokoškolske isprave uz obavezu da propiše olakšice kojima će se skratiti trajanje postupka za priznavanje tih visokoškolskih isprava.

Članom 24. propisana je obaveza u pogledu preduzimanja mera radi stručnog usavršavanja i osposobljavanja nastavnog osoblja koje izvodi nastavu na jeziku nacionalne manjine. Članom 24. utvrđeno je i da se programi stručnog usavršavanja mogu organizovati ili pohađati u inostranstvu, odnosno programi stručnog usavršavanja i osposobljavanja iz inostranstva mogu se organizovati i u Republici Srbiji, uz odobrenje ministarstva nadležnog za poslove obrazovanja.

Članom 25. propisano je pravo pripadnika nacionalnih manjina da osnivaju obrazovne ustanove radi ostvarivanja prava na obrazovanje na maternjem jeziku. Takođe je, ovim članom, propisano da kada ustanovu obrazovanja osnuje nacionalni savet nacionalne manjine ona ima status javne ustanove. Članom 25. ovog zakona utvrđeno je da u finansiranju ustanova obrazovanja koje osnuju pripadnici nacionalne manjine ili nacionalni savet nacionalne manjine mogu učestvovati domaća i stranana pravna lica i organizacije, te je propisana obaveza države da obezbedi poreske olakšice u slučaju finansijske i druge donacije pomenutim ustanovama obrazovanja.

Članom 26. propisano je pravo pripadnicima nacionalnih manjina na slobodan izbor i korišćenje ličnog imena i imena svoje dece, kao i na upisivanje ovih ličnih imena u sve javne isprave, službene evidencije i zbirke podataka o ličnosti u izvornom obliku, prema jeziku i pravopisu pripadnika nacionalne manjine. Propisano takođe i da to pravo ne isključuje paralelan upis imena i po srpskom pravopisu i pismu.

Članom 27. propisano je da se jezik i pismo nacionalne manjine mogu upotrebljavati privatno i javno.

Članom 28. i članom 28a. utvrđeno je da jezik i pismo nacionalne manjine mogu biti u ravnopravnoj službenoj upotrebi na teritoriji jedinice lokalne samouprave i propisani su uslovi pod kojim jezik i pismo nacionalne manjine mogu biti u ravnopravnoj službenoj upotrebi. Kada su u pitanju uslovi, ovim zakonom je procenat učešća pripadnika nacionalne manjine u ukupnom broju stanovništva u jedinici lokalne samouprave smanjen sa 15%, koliko je propisano trenutno važećem zakonu, na 10%. Čime se direktno implementira princip sprovođenja afirmativnih mera sa ciljem unapređenja položaja nacionalnih manjina. Članom 28. propisano je i pravo jedinici lokalne samouprave da jezik i pismo nacionalne manjine, čiji je procenat učešća u ukupnom broju stanovništva manji od 10%, može uvesti u službenoj upotrebi, kao i da će jezik i pismo nacionalne manjine koji je u trenutku donošenja ovog zakona bio u službenoj upotrebi ostati u službenoj upotrebi bez obzira na trenutnu brojnost određene nacionalne manjine, čime se primenjuje ustavni princip zaštite stečenih prava iz

člana 20. stav 2. Ustava Republike Srbije. Ovim članom se propisuje i da jezik i pismo nacionalne manjine mogu biti u službenoj upotrebi u mesnim zajednicama ili naseljima u kojima pripadnici nacionalne manjine žive u većem broju. Članom 28. propisano je i šta podrazumeva službena upotreba jezika i pisma nacionalne manjine., kao i obavezu da imena organa koja vrše javna ovlašćenja, nazivi jedinica lokalne samouprave, naseljenih mesta, trgova i ulica i drugi toponimi, kao i saobraćajni znaci ispisuju se i na jeziku dotične nacionalne manjine, prema njenoj tradiciji i pravopisu. Članom 28. utvrđeno je pravo nacionalnom savetu nacionalne manjine da može predložiti promenu naziva ulica, trgova, gradskih četvrti, zaselaka, drugih delova naseljenih mesta i ustanova u jedinici lokalne samouprave u kojoj je u službenoj upotrebi jezik i pismo nacionalne manjine. Ovaj član propisuje i obavezu da se zakoni i drugi republički propisi objavljuju i na jezicima nacionalnih manjina na način kako to reguliše propis iz te oblasti. Utvrđeno je pravo i propisani su uslovi pod kojima se pripadnici nacionalne manjine mogu republičkim organima obratiti na svom jeziku i pismu i dobiti traženi odgovor takođe na svom jeziku i pismu. Član 28. propisuje pravo i uslove pod kojim se narodni poslanik, pripadnik nacionalne manjine, može obraćati u Narodnoj skupštini na svom maternjem jeziku. Članom 28a. utvrđeno je koji sudski postupci i u kom stepenu se vode na jeziku i pismu nacionalne manjine.

Članom 29. propisana je obaveza organima javne vlasti da, na teritoriji u kojoj je jezik i pismo nacionalne manjine u službenoj upotrebi, se službene evidencije vode i na jeziku i pismu pripadnika nacionalne manjine. Ovim članom se utvrđuje i koje javne isprave i pod kojim uslovima se izdaju na jeziku i pismu nacionalne manjine.

Članovima 30. i 31. pravo na izražavanje, čuvanje, negovanje, razvijanje, prenošenje i javno ispoljavanje nacionalne i etničke, kulturne, verske i jezičke posebnosti pripadnika nacionalnih manjina utvrđeno je kao njihovo neotuđivo individualno i kolektivno pravo. Takođe je propisana obaveza državi da, putem kreiranja i sprovođenja kulturne politike, obezbedi kulturni razvoj razvoja koji se zasniva na istraživanju, očuvanju i korišćenju dobara od posebnog značaja za kulturu i istoriju nacionalne manjine.

Članom 32. utvrđene su oblasti u kojima će Republika, autonomna pokrajina i lokalna samouprava, obezbediti razvijanje kulturne delatnosti nacionalne manjine. Čime se status kulture nacionalnih manjina izjednačava sa statusom kulture većinskog naroda u pogledu odnosa države, državnih i drugih organa.

Članom 33. propisana je obaveza Vladi Republike Srbije da donese Strategiju razvoja kulture i nacionalnom savetu nacionalne manjine da donese Strategiju razvoja kulture nacionalne

manjine, kojima se definišu ciljevi kulturnog razvoja i prioritetna područja kulturnog razvoja nacionalnih manjina. Ovaj član propisuje da su naveden strategije obavezujuće za ustanove kulture.

Članom 34. utvrđuje se pravo po kome pripadnici nacionalnih manjima imaju pravo da osnivaju posebne kulturne, umetničke i naučne ustanove, društva i udruženja u svim oblastima kulturnog i umetničkog života, u cilju očuvanja i razvoja nacionalne i etničke posebnosti. Ovim članom propisuje se i mogućnost državnim i drugim organima javne vlasti da učestvuju finansiranju pomenutih ustanova, društava i udruženja. Pored toga, propisuje se i da ustanove kulture čiji je osnivač nacionalni savet nacionalne manjine ima status javne ustanove.

Članovima 35. i 36. propisuje se obaveza muzejima, arhivima i institucijama za zaštitu spomenika kulture, za čiji je osnivač Republika, autonomna pokrajina ili lokalna samouprava da obezbede predstavljanje i zaštitu kulturno-istorijskog nasleđa nacionalnih manjina sa svoje teritorije, u skladu sa strategijom razvoja kulture nacionalne manjine. Ustanove kulture, čiji je osnivač lokalna samouprava, obavezuju se da svojim programima rada predvide sadržaje, mere, aktivnosti i manifestacije kojima se čuva i promoviše kulturni identitet i tradicija nacionalnih manjina, koje u ukupnom broju stanovnika na teritoriji te lokalne samouprave dostižu najmanje 5% ukupnog stanovništva prema rezultatima poslednjeg popisa stanovništva.

Članom 37. propisuje se obaveza da organi javne vlasti svojim aktima, uključujući urbanistička i druga planska akta, merama i politikama, štite na isti način i pod istim uslovima kulturna dobra i kulturno nasleđe srpskog naroda i nacionalnih manjina.

Članovima 38. i 39. propisano je pravo nacionalnih manjina na informisanje na svom jeziku putem štampe i elektronskih medija i propisuje se obaveza javnom servisu, čiji je osnivač Republika Srbija ili autonomna pokrajina, da obezbedi adekvatne programske sadržaje na jeziku nacionalne manjine i oformi redakciju za informisanje na jezicima nacionalnih manjina. Propisana je i obaveza da se medijski sadržaji koncipiraju na način da jačaju i promovišu kulturni identitet i tradiciju nacionalnih manjina. Pored navedenog utvrđena je i obaveza pribavljanja saglasnosti nacionalnog saveta nacionalne manjine za programske sadržaje, predviđene programskom šemom, koje će javni servis emitovati na jeziku nacionalne manjine.

Članom 40. propisano je da, u cilju ostvarivanja prava na informisanje na svom jeziku, pripadnici nacionalnih manjina mogu osnivati i održavati medije. Ovim članom je utvrđeno

pravo nacionalnom savetu nacionalne manjine da može osnovati odgovarajuće pravno lice radi ostvarivanja prava na javno informisanje na jeziku nacionalne manjine, kao i da se to pravno lice osnovano od strane nacionalnog saveta nacionalne manjine sufinansira iz sufinansira se iz budžeta Republike, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave.

Članom 41. propisana je obaveza državnim i drugim organima javne vlasti da putem konkursa, koji se raspisuju jednom godišnje, sufinansiraju projekti pripadnika nacionalnih manjina iz oblasti informisanja.

Članovima 42. – 45. uređena su pitanja koje sa odnose na pravo i uslove za osnivanje političke stranke nacionalne manjine, status političke stranke nacionalne manjine, položaj političke stranke nacionalne manjine u izbornom procesu, propisuju se uslovi za sticanje položaja izborne liste nacionalne manjine, kao i uslovi koje kandidati na izornoj listi trebaju ispuniti. Takođe se utvrđuje da se status izborne liste nacionalne manjine u postupku izbora poslanika u skupštini Autonomne pokrajine i odbornika u skupštini jedinice lokalne samouprave stiče u skladu sa zakonom i drugim aktima kojima se uređuje izbor poslanika u skupštini Autonomne pokrajine i odbornika u jedinici lokalne samouprave. Propisuje se obaveza državi da omogući odgovarajuću zastupljenost političkih stranaka nacionalnih u Narodnoj skupštini Republike Srbije. Propisivanje obaveze da se narodni poslanici biraju u više izbornih jedinica predstvalja, ovim zakonom, utvrđen način odgovarajuće zastupljenosti političkih stranaka nacionalnih manjina u Narodnoj skupštini. Ovim odredbama utvrđen je i princip obrazovanja izbornih jedinica, po kojem će se područja tradicionalno naseljena pripadnicima nacionalnih manjina, odnosno lokalne samouprave koje tradicionalno pripadaju takvim područjima, predvideti kao zasebne izborne jedinice u kojima se bira najmanje pet a najviše dvadeset narodnih poslanika.

Članom 46. propisuje se obaveza da se u postupku predlaganja i izbora nosilaca sudijske i javnotužilačke funkcije osigura zastupljenost nacionalnih manjina srazmerna nacionalnoj strukturi stanovništva područja, prema rezultatima poslednjeg popisa stanovništva, za koje su sudovi i tužilaštva u kojima se sprovodi postupak izbora osnovani i nadležni. Takođe je propisano da se prilikom postupka izbora vodi računa o poznavanju jezika i pisma nacionalne manjine i stručne pravne terminologije na jeziku i pismu nacionalne manjine koji je u službenoj upotrebi u sudu, od strane kandidata. Ovim članom se propisuje da se napred navedena pravila primenjuju i prilikom prijema sudijskih i tužilačkih pomoćnika i pripravnika.

Članom 47. propisano je pravo pripadnicima nacionalnih manjina, na zastupljenost i zapošljavanje u državnim organima, javnim službama, preduzećima i ustanovama, organima autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, srazmerno svojoj zastupljenosti u ukupnom procentu stanovništva prema rezultatima posljednjeg popisa stanovništva na teritoriji lokalne samouprave u kojoj su navedeni organi, organizacije, službe, preduzeća i ustanove ustanovljeni i za koju su osnovani i nadležni. Članom 47. propisana je posebna obaveza državnim organima da naročito vode računa o srazmernoj zastupljenosti nacionalnih manjina u policijskim upravama u opštinama i gradovima, koji se, shodno zakonu, smatraju nacionalno mešovitim sredinama.

Članovima 48. i 49. propisano je pravo nacionalnim manjinama na izbor i upotrebu nacionalnih simbola i znamenja, kao i pravo da ustanove i obeležavaju svoje praznike. Ovim članom je takođe regulisan način i uslovi pod kojima nacionalne manjine mogu isticati i koristiti svoje simbole i znamenja i propisan je način i uslovi obeležavanja praznika nacionalnih manjina. Takođe je utvrđeno pravo da nacionalne manjine imaju pravo da ustanove dane od posebnog značaja za nacionalnu manjinu i propisan je način njihovog obeležavanja. Postojeće odredbe Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina uskraćivale su pravo svim nacionalnim manjinama da svoje, opšteprihvaćene, simbole i znamenja izaberu, koriste i ističu službeno i javno na zgradama i u službenim prostorijama organa javne vlasti. Postizanje suštinske ravnopravnosti između pripadnika većinskog naroda i pripadnika nacionalnih manjina uslovljeno je, između ostalog, i propisivanjem prava nacionalnim manjinama na bezuslovan izbor sopstvenih simbola i znamenja, kao i određivanjem načina praznovanja praznika nacionalnih manjina. Ovim zakonom se pored uspostavljanja jednakosti između većinskog naroda i nacionalnih manjina, uspostavlja i princip ravnopravnosti između samih nacionalnih manjina u pogledu ostvarivanja prava na izbor i upotrebu svojih opšteprihvaćenih simbola i znamenja. Utvrđivanjem prava da nacionalne manjine svoje praznike ustanovljavaju i praznuju na način i pod uslovima propisanim ovim predlogom zakona, u pravni sistem Republike Srbije pored implementacije principa ravnopravnosti i tolerancije uvodi se i duh pravednosti kao nužan faktor ka podizanju kvaliteta prava i sloboda nacionalnih manjina i njihovog značaja za celokupno društvo u Republici Srbiji.

Članovima 50. i 51. propisano je pravo na slobodu veroispovesti, uređen je način ostvarivanja tog prava, i utvrđena je ravnopravnost svih religija u Republici Srbiji. Pored navedenog, verskim zajednicama dato je pravo osnivanja ustanova predškolskog, osnovnog,

srednjeg i visokog obrazovanja i vaspitanja. Imajući u vidu, svetovnost države utvrđenu članom 11. Ustava Republike Srbije, propisano je i da službenicima verskih zajednica nije dozvoljeno članstvo u političkim strankama, učestovanje u izbornim kampanjama, članstvo u organima izvršne, sudske i zakonodavne vlasti, kao ni članstvo u nacionalnom savetu nacionalne manjine.

Članom 52. propisana je obaveza državnim organima, da u cilju unapređenja ekonomskog položaja pripadnika nacionalnih manjina i razvoja područja u kojima pripadnici nacionalnih manjina tradicionalno žive, osnuju Fond za održivi razvoj nedovoljno razvijenih područja, kao posebno pravno lice i donesu Strategiju održivog razvoja nedovoljno razvijenih.

Članom 53. propisano je pravo i oblasti saradnje pripadnika nacionalnih manjina sa licima koja žive u inostranstvu a sa kojima imaju zajednički etnički, kulturni, jezički i verski identitet ili zajedničko kulturno nasleđe. Ovim članom utvrđeno je pravo, kao i oblasti u kojima nacionalni savet nacionalne manjine može saradivati sa organizacijama iz inostranstva. Ovaj član propisuje i pravo da organi vlasti iz drugih država mogu finansirati ili sufinansirati projekte od značaja za pripadnike nacionalne manjine u Republici Srbiji.

Članovima 54 – 56. propisana je obaveza obrazovanja Saveta za nacionalne manjine, struktura Saveta, način rada Saveta i delokrug poslova kojima se bavi ovaj Savet.

Članom 57. određen je državni organ koji vrši nadzor nad primenom ovog zakona.

Članovima 58 – 72. propisane su kaznene odredbe odnosno utvrđene su prekršajne i krivične sankcije za nepoštovanje odredbi ovog zakona i za kršenje prava i sloboda koje propisuje ovaj zakon.

Članovima 73 – 77. utvrđeni su rokovi za izvršenje obaveza koje su propisane ovim zakonom a koje se odnose na donošenje posebnih zakona, osnivanje Republičkog fonda za nacionalne manjine i Fonda za održivi razvoj nedovoljno razvijenih područja, donošenje Strategije razvoja nedovoljno razvijenih područja, formiranja redakcije za informisanje na jezicima nacionalnih manjina i donošenja odluke o obrazovanju Saveta za nacionalne manjine.

Članom 78. propisano je da stupanjem na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina („Službeni listi SRJ“, br. 11/2002, „Službeni list SCG“, br. 1/2003 – Ustavna povelja i „Službeni glasnik RS“, br. 72/2009 - dr. zakon, 97/2013 - odluka US i 47/2018).

Članom 79. propisano je stupanje na snagu ovog zakona.

IV PROCENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA POTREBNIH ZA SPROVOĐENJE ZAKONA:

Za sprovođenje ovog zakona obezbediće se sredstva u budžetu Republike Srbije, budžetu Autonomne pokrajine i budžetu jedinice lokalne samouprave.

V ANALIZA EFEKATA ZAKONA:

Ovim predlogom zakona, unapređuje se položaj pripadnika nacionalnih manjina, uspostavlja ravnopravnost između nacionalnih manjina i građana koji pripadaju većini i daje se nemerljiv doprinos izgradnji pravednog, otvorenog i demokratskog društva, zasnovanog na vladavini prava i pravednih zakona u kome su svi građani jednaki bez obzira na nacionalnu i versku pripadnost.

IZJAVA O USKLAĐENOSTI PROPISA SA PROPISIMA EVROPSKE UNIJE

1. Ovlašćeni predlagači propisa –

Šaip Kamberi, Minela Kalender i Ahmedin Škrijelj

2. Naziv propisa

PREDLOG ZAKONA O IZMENI I DOPUNI ZAKONA O ZAŠTITI PRAVA I SLOBODA NACIONALNIH MANJINA

*A DRAFT BILL TO AMEND AND SUPPLEMENT A BILL TO PROTECT THE RIGHTS
AND FREEDOM OF NATIONAL MINORITIES*

3. Usklađenost propisa sa odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Sporazum), odnosno sa odredbama Prelaznog sporazuma o trgovini i trgovinskim pitanjima između Evropske zajednice, sa jedne strane, i Republike Srbije, sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Prelazni sporazum)

/

a) Odredba Sporazuma i Prelaznog sporazuma koja se odnose na normativnu saržinu propisa

b) Prelazni rok za usklađivanje zakonodavstva prema odredbama Sporazuma i Prelaznog sporazuma

/

v) Ocena ispunjenosti obaveze koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma i Prelaznog sporazuma

/

g) Razlozi za delimično ispunjavanje, odnosno neispunjavanje obaveza koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma i Prelaznog sporazuma

/

d) Veza sa Nacionalnim programom za integraciju Republike Srbije u Evropsku uniju

/

4. Usklađenost propisa sa propisima Evropske unije

a) Navođenje primarnih izvora prava EU i usklađenost sa njima

/

b) Navođenje sekundarnih izvora prava EU i usklađenost sa njima

/

v) Navođenje ostalih izvora prava EU i usklađenst sa njima

/

g) Razlozi za delimičnu usklađenost, odnosno neusklađenost

/

d) Rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti propisa sa propisima Evropske unije

/

5. Ukoliko ne postoje odgovarajući propisi Evropske unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost treba konstatovati tu činjenicu. U ovom slučaju nije potrebno popunjavati Tabelu usklađenosti propisa.

Ne postoji odgovarajući propis Evropske unije sa kojim je potrebno obezbediti usklađenost.

6. Da li su prethodno navedeni izvori prava EU prevedeni na srpski jezik?

7. Da li je propis preveden na neki službeni jezik EU?

8. Učešće konsultanata u izradi propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti

NARODNI POSLANICI

Shaip Kamberi

Minela Kalender

Ahmedin Škrijelj